

Delaktighet och gemenskap mellan generationerna – Kreativa arbetssätt som metod

En Handbok

Michaela Lindholm

Jenny Johansson

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	4702 och 4703
Författare:	Jenny Johansson och Michaela Lindholm
Arbetets namn:	Delaktighet och gemenskap mellan generationerna - Kreativa arbetssätt som metod En Handbok
Handledare (Arcada):	Ingmar Sigfrids
Uppdragsgivare:	Raseborgs stad
<p>Sammandrag:</p> <p>Syftet med examensarbetet är att lyfta fram kreativa arbetssätt som kan användas för att minska klyftan mellan generationerna. Med hjälp av musikverksamhet som kreativ metod ville vi skapa möjligheten för barn och äldre att känna delaktighet och gemenskap i vardagen. Examensarbetet utmynnade i en handbok som bestod av musikverksamhet som förverkligades på Tenala servicehem tillsammans med Snicknäs daghems barn. Vår teoretiska referensram innehåller sociokulturell inspiration, kreativa arbetssätt, musik och rytmik samt delaktighet och gemenskap. Frågeställningar för detta examensarbete var: Hur kan professionella stöda växelverkan mellan barn på daghem och äldre på servicehem? Hur kan kreativa metoder öka delaktighet och gemenskap mellan barn och äldre? Eftersom examensarbetet utmynnade i en handbok var metoden för examensarbetet en produktutveckling. En produktutveckling som examensarbete strävar till att handleda, instruera och organisera verksamhet. Förverkligande av produkten kan framföras till exempel som en bok eller guide. Handboken riktas till professionella och liksinnade inom det sociala området. Innehållet i handboken är en sammanfattning av teori, tidigare forskning, praktisk verksamhet, bilder och sånger. Alla bilder i handboken kommer från den praktiska verksamheten och sångerna är kända barnsånger av Alice Tegnér. Den första frågeställningen besvarades med tidigare forskning, teori och praktisk verksamhet. Med sociokulturell inspiration kan professionella stöda växelverkan mellan barn på daghem och äldre på servicehem. Faktorer som hjälper professionella är bland annat kommunikation, inspiration, flexibilitet och spontanitet samt att man utgår från klienters behov. Den andra frågeställningen besvarades också med tidigare forskning, teori och praktisk verksamhet. Här fann vi att genom musikverksamhet kan man öka delaktighet och gemenskap mellan generationerna.</p>	
Nyckelord:	Sociokulturell inspiration, kreativa arbetssätt, musik, rytmik, delaktighet, gemenskap, barn, äldre
Sidantal:	68
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social services
Identification number:	4702 & 4703
Author:	Jenny Johansson & Michaela Lindholm
Title:	Participation and solidarity between generations- Creative techniques as a method. A handbook
Supervisor (Arcada):	Ingmar Sigfrids
Commissioned by:	Raseborg stad
<p>Abstract:</p> <p>The aim of this study is to bring out creative methods that can be used to decrease the gap between generations. With the help of music activity as a creative method we want to create an opportunity for children and elderly to feel participation and solidarity in everyday life. The study results in a handbook which consists of music activity that had been created with elderly from Tenala service home and children from Snicknäs daycare. Our theoretical framework consists of sociocultural animation, creative methods, music, eurhythmics along with participation and solidarity. Our research questions for this study were: How can professionals support interaction between children in daycare and elderly at service homes? How can creative methods increase participation and solidarity between children and elderly? Since the study results in a handbook the method that we used was product development. Product developments strive to organize, instruct and guide. The actualization of the product can be for example a book or a guide. The handbook was directed to professionals and likeminded individuals in social services. The content of the handbook is a summary of theory, previous research, practical activity, photos and songs. All the photos are from the practical activity that we created and the songs are well known children's songs of Alice Tegnér. The first research question was answered with previous research, theory and practical activity. With help of sociocultural animation professionals can support interaction between children in daycare and elderly at service homes. Factors that for instance help professionals are communication, inspiration, flexibility, spontaneity, and the fact that one proceeds based on client's needs. The second research question was answered also based on previous research, theory and practical activity. Here we found that music activity helps increase participation and solidarity between generations.</p>	
Keywords:	Sociocultural animation, creative methods, music, eurhythmics, participation, solidarity, children, elderly
Number of pages:	68
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

INNEHÅLL

1	INLEDNING	7
1.1	Arbetsfördelning	8
1.2	Bakgrund	8
1.2.1	Äldreomsorgen	9
1.1.2	Barndagvården	11
1.2	Syfte och frågeställningar	12
1.3	Avgränsning	12
2	TIDIGARE FORSKNING	13
2.1	Urval av tidigare forskning	13
2.2	Generations möten mellan barn och äldre på ett gemensamt servicehus	14
2.3	Ett generationsprogram med fördelar	16
2.4	Barns syn på äldre före och efter ett skolbaserat generationsprogram	17
2.5	Förändring i attityder mellan barn och äldre i ett generations grupparbete	19
2.6	Attityder om åldrandet i ett generationsdaghem och förskola	22
2.7	Sammanfattning av tidigare forskning	25
3	TEORETISK REFERENSRAM	27
3.1	Socialpedagogik	27
3.1.1	Gemenskap och delaktighet	27
3.2	Sociokulturell inspiration	30
3.2.1	Inspiratörens roll	32
3.2.2	Sociokulturell verksamhet	33
3.3	Kreativa arbetssätt	33
3.3.1	Musik	34
3.3.2	Alice Tegnér	38
3.3.3	Rytmik för barn och äldre	39
4	METOD	41
4.1	Metodval	41
4.2	Processbeskrivning	42
4.2.1	Träff 1	47
4.2.2	Träff 2	48
4.2.3	Träff 3	49
4.2.4	Produkt processbeskrivning	50
4.3	Etiska aspekter	51

5. Analys.....	52
5.1 Reflektion över verksamhet.....	53
5.2 Sammanfattning av analysen	57
6 Diskussion	60
6.1 Processdiskussion.....	60
6.2 Produktdiskussion	62
6.3 Förslag till fortsatta studier	62
7 Presentation av handboken	63
Källor	64
Bilagor	68
Bilaga 1. Informations brev till.....	68
Bilaga 2. Ansökan om forskningslov	69
Bilaga 3. Lov att använda bild.....	70
Bilaga 4. Handboken.....	71
Bilaga 4. Artikel i tidningen västra nyland	89

Figurer

Figur 1. Processbeskrivningsfigur.....	46
Figur 2. Analys av frågeställningarna.....	54
Figur 3. Faktorer som hjälper professionella att stöda växelverkan mellan barn på daghem och äldre på servicehem.....	59
Figur 4. Faktorer inom musikverksamheten som ökar gemenskap och delaktighet mellan barn och äldre.....	60

Tabeller

Tabell 1. Sammandrag av tidigare forskning.....	26
---	----

1 INLEDNING

Vi har valt att göra en produktutveckling där produkten är ett projekt som utmynnar i en handbok. I vårt projekt utgår vi ifrån sociokulturell inspiration och kreativa arbetssätt. Med hjälp av de kreativa arbetssätten vill vi skapa möjligheter för att öka växelverkan mellan generationer. Vår tanke med handboken är att öka delaktighet och gemenskap mellan barndagvården och äldreomsorgen. De kreativa arbetssätten fungerar som ett verktyg mellan generationerna.

Inom kursen för äldreomsorg hade vi en internationell vecka där det togs upp det Europeiska temaåret 2012 för aktivt åldrande och solidaritet mellan generationerna, som är Finlands nationella verksamhetsplan utgiven av Social- och hälsovårdsministeriet. Därefter under äldreomsorgspraktiken våren 2012 upplevde vi behovet av mera aktiviteter för de äldre på äldreboendet. Tack vare det som vi hade studerat kom idén om att man kunde förverkliga det i praktiken. Tack vare att det var möjligt på praktikplatsen, förverkligades det en aktivitet på äldreboendet i samverkan med ett daghem. Det här upplevdes som lyckat och gav upplevelser både för den äldre och den yngre generationen. Därför vill vi vidareutveckla idén med vidare samarbete mellan äldreomsorgen och barndagvården.

Vårt examensarbete är ett projekterat arbete i samarbete med Snicknäs daghem och Tenala servicehem. Enheterna finns belägna i Tenala, Raseborg. Snicknäs daghem erbjuder hel och halvdagsvård för barn i åldern 3-6 år och förskola. De fäster stor vikt vid social kompetens, språk och natur. Tenala servicehem är ett effektiverat serviceboende med 20 vårdplatser och 2 periodvårdplatser. Deras målsättning är att erbjuda klienterna individuellt planerad vård, omsorg och service dygnet runt.

1.1 Arbetsfördelning

Det här examensarbetet har varit ett riktigt teamarbete då vi har gjort allting tillsammans. Alla ord som är skrivna i det här arbetet har skrivits med gemensamma krafter, då vi har suttit fysiskt bredvid varandra. De få uppgifter som har varit uppdelade har varit då Jenny skött om allt e-mailande och Michaela har skött kontakten till Snicknäs daghem och Tenala servicehem samt kontakten till Monica Henriksson. Vissa av de tidigare forskningarna läste vi på skilda håll men beskrev dem tillsammans. Det har varit en intensiv men rolig process som vi gärna gör om.

1.2 Bakgrund

År 2012 var det Europeiska temaåret för aktivt åldrande och solidaritet mellan generationerna. Temat var även aktuellt i hela Europa. I Finland har det mer än i andra EU-länder redan under 20 års tid funnits en tillväxt i åldrande. Den förväntade livslängden har snabbt blivit längre, på samma gång som människors funktionsförmåga och hälsa har förbättrats. Målet är ett samhälle som är bra för människor i alla åldrar. Ett samhälle där alla medlemmar blir bemötta på ett rättvist sätt. Ett samhälle som även stärker delaktighet och gemenskap, stöder hälsa och funktionsförmågan, samt skydd och tjänster som är nödvändiga. (Social- och hälsovårdsministeriet 2011:5-6)

Solidaritet mellan generationerna har olika betydelser i de olika EU-länderna. I Finland har det funnits diskussioner om generationernas ojämlika pensionsbehandling och åldersdiskriminering på arbetsplatserna. Generationskonflikter i fråga om social trygghet märks inte i Finland enligt utredningar, men ett samhälle för alla åldrar som målsättning är utmanande. (Social- och hälsovårdsministeriet 2011:11)

1.2.1 Äldreomsorgen

”Mindre mediciner, mera livsglädje och aktiviteter”

Centralförbundet för de gamlas väl ry

Finland har en åldrande befolkning och andelen 75 år fyllda som fått institutionsvård och boendeservice har varit ca 10 % under hela 2000-talet. Till institutionsvård eller boendeservice räknas de patienter som använder sig av regelbunden hemvård, långtidspatienterna inom hälso- och sjukvården, och de som använder sig av institutionsvård eller har boendeservice. I slutet av 2011 använde 106 405 personer sådana tjänster. Serviceboendena och heldygnsomsorgen hade 46 292 klienter, med en medelålder på 83,2 år. På ålderdomshemmen och på serviceboendeenheterna var kvinnornas andel 72,1%. (Institutet för hälsa och välfärd) Raseborg har en befolkningsmängd på 28 829 personer och av dem är 22,7% över 65 år. (Tilastokeskus)

Ålderdomen är ett mångfacetterat fenomen, och de äldre är allt annat än en homogen grupp. Enligt FN är ålderdomsgränsen vid 60 år, men allmänt är pensionärsåldern vid 65 år. Till de äldre hör både friska pensionärer, pensionärer med god ekonomi och social position och de som geriatriken skulle kalla riskgruppen. Till riskgruppen beräknas de sjuka, till sin ålder mycket gamla, på olika sätt till sina förmågor begränsade, socialt och ekonomiskt svaga. De kan ha svårigheter att tillfredsställa sina grundbehov, de kan ha mist sina närstående, de kan vara undernärda, ensamma och så vidare. Inte undra på att man kan närma sig åldrandet från så många olika perspektiv. De äldre har ändå oberoende av sina levnadsförhållanden en sak gemensamt. De har till förfogande någonting som i dagens samhälle är väldigt dyrbart – tid. (Kurki 2007:15-16)

Leena Kurki debatterar om vad ålderdomen är och om den ens finns. Enligt henne finns ålderdomen, precis som barndomen, ungdomen och medelåldern, men vad betyder det? De nämnda orden är enbart ord som gör det enklare att diskutera politiska beslut, sociala och ungdomspolitiska planer, barn tilläggsbeslut och så vidare. Det behövs begrepp och ord, till bestämmelser och klargöringar. Men i grunden finns det ändå bara en, unik människa, samma värdefulla person från födseln till döden. Begreppen berör inte indi-

videns naturliga väsen. Enligt Kurki har äldreomsorgen präglats av problemet i att se äldre från ett helhetsperspektiv. (Kurki 2007:14,160)

Äldre människors ensamhet har de senaste åren varit framme som diskussionsämne i media. Ensamhet har bevisats både i media och i tidigare forskningar vara allmän och vars negativa påverkan berör en stor mängd äldre människor. Fast ensamhet är en individuell och subjektiv upplevelse så skapas den inte ur tomhet utan den påverkas av det omgivna samhället. Den individuella ensamheten formas utav den samhälleliga situationen och atmosfären ser ut. (Uotila 2011: 7-8)

Känslan av ensamhet är motsatsen till samhörighet och relationer. Känslan av ensamhet är känslan att inte höra ihop. John Cacioppo, som är psykolog och har gjort forskning kring ämnet, har kommit fram till att ensamhet är en komplicerad uppsättning av känslor hos människor, varav de grundläggande behoven av närhet och sociala relationer inte är uppfyllda. (Christakis & Fowler 2010: 73). Ensamma äldre människor har blivit mera vanligt i Finland. Enligt en ålderdomsbarometer från 1990-talet upplevde 36 % av de 60 år fyllda ensamhet ofta eller någon gång. Enligt en finsk forskning från 2002 upplevde 39 % av de svarade sig någon gång, ofta eller alltid som ensamma. Forskningen visar att ju äldre man blir desto vanligare är det att man är ensam. Under 80 åringar lider 33 % av ensamhet, 80 – 90 åringar 40% , och 90 år fyllda 48% meddelade att de lider av ensamhet. Största delen av de som känner sig ensamma bor på servicehem och upplevelsen av ensamhet är mer vanligt på landet än i städer. Olika ombyten i livet kan orsaka ensamhet, t.ex. att man blir änka eller änkling eller att man flyttar till en främmande ort. Också det att man inte arbetar mera orsakar stora luckor i de personliga förhållandena, detta leder till att man är mera sårbar till upplevelsen av ensamhet. Enligt forskning är de mest betydelsefulla faktorerna till upplevelsen av ensamhet att bli änka eller änkling, depression, en pessimistisk livssyn, att de sociala förhållandens förväntningar inte går i uppfyllelse, att bo ensam, obehövlighetens känsla och en känsla av försämring i hälsotillståndet. Åldrandet i sig själv orsakar inte känslan av ensamhet. Men försvagning i funktionsförmågan som kommer med åldern och de sociala kontakternas minskning utsätter ändå individen för upplevelsen av ensamhet. Ofta när man blir äldre händer det betydelsefulla förluster i människoförhållanden, som är sorgligt men verklighet för oss alla. När man möter de här förlusterna finns det mycket färre människor

som man kan dela sitt eget liv och livserfarenhet med, minnas de förgångna och diskutera om saker som är viktiga för en. (Jansson 2012:10-12)

1.1.2 Barndagvården

FN antog barnkonventionen år 1989 och Finland ratificerade konventionen år 1991. Eftersom konventionen är lagbunden tvingar den ansvar på staten, myndigheterna, kommunerna, barns föräldrar och andra vuxna precis som vilken annan lag. I Finland skyddar den nationella lagen barns rättigheter tillsammans med konventionen. FN konventionen definierar alla under 18 år som barn.(Centralförbundet för barnskydd)

I Finland var 227 000 barn i dagvård 2011, och sammanlagt nästan 63 procent av de finländska barnen i åldern 1 - 6 år var antingen i kommunal eller i privat dagvård. Av 3–5-åringarna var 74 procent i dagvård och av 1–2-åringarna 41 procent. Med privat dagvård avses att barn vårdas med FPA:s stöd för privat vård. Andelen barn i dagvård har varit så gott som oförändrad under de senaste tio åren, andelen har varierat mellan 59 och 63 procent. (Institutet för hälsa och välfärd) I Raseborg finns ca 1400 barn i dagvård.(Wikström)

Värdegrunden i Finlands småbarnsfostran formas av centrala, internationella avtal om barns rättigheter och nationella bestämmelser, samt övriga styrdokument. Enligt grunderna för planen för småbarnsfostran som är Finlands riktlinjer för verksamheten inom dagvården, är småbarnsfostran växelverkan mellan barnet och den vuxna i de miljöer som barnet tar del av och tar del i. Småbarnsfostran skall främja en balanserad utveckling, inläring och tillväxt hos barnet. Inom småbarnsfostran har barnets självständiga lek en mycket essentiell funktion i sammanhanget. (Plan för kommunal småbarnsfostran i Raseborg)

Grundvärden och verksamhetsidéer som styr småbarnsfostran i Raseborg är trygghet, lek och kreativitet, omvårdnad med barnet i centrum, respekt och omsorg för andra människor, sociala färdigheter, samt stressfrihet. I planen beskrivs barns sätt att fungera, där konsten och utforskandet har en central betydelse för barnet. Barnen skall få pröva på olika hantverksmetoder och material, och det är viktigt att barnen fritt får producera

musik, drama och sång. Det skall också vara möjligt för barnen att få olika erfarenheter av sin närmiljö, för att stärka barnets glädje i lärandet. (Plan för kommunal småbarnsfostran i Raseborg)

1.2 Syfte och frågeställningar

Syfte med vårt examensarbete är att lyfta fram kreativa arbetssätt som kan användas för att minska klyftan mellan generationerna. Med de här arbetssätten vill vi ge möjligheter för barn och äldre att känna delaktighet och gemenskap i sin vardag. Som grund i vårt arbete använder vi oss av sociokulturell inspiration, som är förhållningssättet som de professionella utgår från. För att ta fasta på vårt syfte har vi valt att arbeta med dessa frågeställningar:

Hur kan professionella stöda växelverkan mellan barn på daghem och äldre på servicehem?

Hur kan kreativa metoder öka delaktighet och gemenskap mellan barn och äldre?

1.3 Avgränsning

Vi har avgränsat vårt projektarbete till Tenala servicehem och Snicknäs daghem för att lokaliteterna finns i samma by på gångavstånd och uppdragsgivaren är Raseborgs stad. Vi utvecklar en handbok för professionella som inspiration till att vidareutveckla samarbetet mellan dagvården och äldreomsorgen.

Eftersom det ofta finns tidsbrist på institutioner, vill vi också erbjuda vår tid med att praktiskt hålla aktiviteterna. Därför kommer vårt projekt att utmynna i tre träffar som kommer att hållas på Tenala servicehem med Snicknäs daghems barn. Under träffarna tänker vi fokusera på musik som kreativt arbetssätt. Vi har avgränsat oss till musik eftersom teori och tidigare forskning visar att det har varit bland det mest effektiva arbetssätt.

Syftet med vårt examensarbete är att främja delaktighet och gemenskap mellan barn-
dagvården och äldreomsorgen, därför har vi valt att fokusera på gemenskaps och delak-
tighetsbegreppen inom sociokulturell inspiration. Eftersom sociokulturell inspiration är
socialpedagogikens handlingsmetod har vi valt sociokulturell inspiration som basen för
den teoretiska referensramen.

2 TIDIGARE FORSKNING

I det här examensarbetet har vi tagit upp fem relevanta och intressanta forskningar. Ef-
tersom det har forskats mycket om ämnet i Amerika är fyra av våra forskningar ameri-
kanska, för att få ett finskt perspektiv har vi också valt att ta med en finsk forskning.
Forskningarna är publicerade mellan åren 2000-2011. Från de här forskningarna får man
en insikt i hur man planerar och utför projekt mellan generationerna. Artiklarna tar även
fasta på barnens attityder till äldre och åldrande, samt hur dessa attityder förändras un-
der projektet.

2.1 Urval av tidigare forskning

I vårt urval av tidigare forskning har vi använt oss av både manuell sökning och data-
bassökning. Den manuella sökningen utförde vi i bibliotek och efter att vi hittat relevant
litteratur använde vi oss sedan av deras källor. Utöver det har vi använt oss av Google
scholar, Journals Online (SAGE) och Academic Search Elite (EBSCO) samt yrkeshög-
skolans publikationsarkiv Theseus. Vi använde oss av sökord på svenska, engelska och
finska. De finska sökorden vi använde oss av var ”lapset”, ”sukupolvi”, ”kohtaaminen”
och ”vanhus”. De engelska orden vi sökte på var ”elderly”, ”children”, ”intergenerat-
ional”, ”cultural”, ”nursinghome”, ”daycare” och de svenska orden vi sökte på var
”barndagvård”, ”äldreomsorg”, ”samarbete mellan generationerna”. Vi började vår sök-
ning den 29 oktober 2013 och avgränsade vår sökning av material som var publicerats
mellan åren 2000-2013. Vi har i huvudsak fokuserat på amerikanska artiklar eftersom
det gjorts mer forskning inom området där.

2.2 Generations möten mellan barn och äldre på ett gemensamt servicehus

För att skapa en helhetssyn av situationen i Finland och verksamhet med barn och äldre valde vi att inkludera den här forskningen som tar fasta på verksamhetskulturen.

I forskningen *Sukupolvien kohtaamisia lasten ja vanhusten yhteisessä palvelukeskuksessa* (Ukkonen-Mikkola 2011) undersökte man barnen och de äldres gemensamma verksamhetskultur på servicecentret från två olika perspektiv. Perspektiven utgick från verksamhetskulturens olika verksamhetsmetoder och kulturens betydelse. Servicecentret var en privat institution som hade verksamhet både för barn och äldre.

Forskningen hade ett sociologiskt tillvägagångssätt och använde sig av metoden etnografi. Forskningsmaterialet samlades in mellan augusti 2006 och december 2007, med hjälp av observationer av tillfällen då barnen och de äldre möttes, samt med intervjuer av barnen, de äldre, personalen, ledningen, och föräldrarna. Till hjälp i observationen användes videoinspelning och under tiden som materialet samlades in fungerade Ukkonen-Mikkola också som daghemschef under ett halvt års tid. Materialet baserade sig på spontana växelverkanstillfällen mellan barnen och de äldre, samt på planerad verksamhet av personalen. Materialet bestod av 117 noteringar om tillfällen där barnen och de äldre träffades och 54 stycken intervjuer. I resultatet av forskningen togs det upp värdegrunderna på servicecentret, barnen och de äldres gemensamma mötestillfällen och den gemensamma verksamhetspraxisen, samt barnen och de äldres sociala förhållanden. Därmed tog forskningen också upp servicecentrets verksamhetskulturs betydelse för barnen, de äldre, personalen och föräldrarna.

Resultatet visade att värdegrunden på servicecentret bestod av kristna värden, jämlikhet, respekt och trygghet. Centralt var också att ta i beaktande barnen och de äldres bästa och lyssna på deras åsikter. Mötena mellan barnen och de äldre bestod av vardagliga möten i korridorerna, gemensamma lektillfällen, lunch i matsalen. Barnen och de äldre möttes också i biblioteket, ute på gården eller då de äldre gick till bastun genom daghemsutrymmet. Verksamheten som personalen hade planerat var morgonsamlingar, verkstäder och diverse fester och evenemang. Vidare hade de möjlighet att besöka

varandra, antingen på daghemmet eller också hemma hos de äldre. Möjligheten för kontakt var också möjligt på utfärder.

Mellan barnen och de äldre utvecklades sociala förhållanden, till exempel hade barnen favoriter bland de äldre och de äldre upplevde att somliga barn var extra söta. Växelverkan mellan barnen och de äldre var bäst då verksamheten var justerad enligt båda åldersgrupperna. Man kunde finna mycket tyst växelverkan mellan generationerna i uttryck av kramar och leenden. I diskussionerna var det ofta de äldre som tog initiativet till att uppehålla diskussionen och lyssnade på barnen. Det fanns många positiva faktorer i mötet mellan barnen och de äldre. För barnen var dessa faktorer utvecklandet av deras självförtroende och sociala kompetens, information och kultur, samt att förstå livets gång. För de äldre var de positiva faktorerna variation i vardagen, emotionell innebörd, uppväckelse av minnen, stolthet över den välmående växande yngre generationen. De äldre fick också behålla sin känsla av kompetens då de fick lära barnen olika förmågor. Personalen upplevde mötena mellan barnen och de äldre som en rikedom och personalen var klara att utveckla och behålla de gemensamma verksamheterna. Även om personalen upplevde arbetet mångsidigt var det också utmanande.

I verksamhetskulturen fanns det vissa teman i resultaten. Planering av verksamheten och organiseringen, deltagandet i den gemensamma verksamheten, samt i bestämmandet av tid och rum. I den planerade verksamheten ansvarade daghemspersonalen. Barnen och de äldre fick komma med egna förslag, med överenskommelse ansvarade de äldre någon gång över ledandet av verksamheten. Det fanns regelbundet 7 till 10 stycken äldre frivilligt med i verksamheten. Den mera planerade verksamheten verkade vara mera attraktiv för de äldre, medan barnen ofta önskade att de själva fick påverka. Barnen och de äldres olika dagsrytmer orsakade vissa utmaningar till att hitta tid och utrymme till gemensamma aktiviteter.

I det samlade materialet från intervjuerna med barnen, de äldre, personalen och föräldrarna kom det fram hur viktigt det är med gemenskap och delaktighetskänslan. Gemensakapskänslan uppehöll barnen och de äldre med att visa vänlighet mot varandra, med humor, med att hjälpa varandra, sköta om, delta i gemensamma evenemang och fester, samt gemensamma lekar.

Den här forskningen hittade vi manuellt på biblioteket i boken *Lapsen arki ja vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa*, den är relevant eftersom den belyser ämnet ur ett helhetsperspektiv och är forskat i Finland. Forskningen nämnde att det är väldigt litet forskat inom området i Finland men att det finns mera forskat i Amerika.

2.3 Ett generationsprogram med fördelar

För att vi skall få en bild av vilka aktiviteter som är relevanta och kan passa för vårt ändamål i vårt samarbete mellan Tenala servicehem och Snicknäs daghem tittade vi närmare på forskningen *An intergenerational Program with Benefits* (Holmes 2009). Forskningen beskriver närmare hur ett samarbete mellan ett daghem och ett äldreboende kan främja positiva och realistiska uppfattningar för barnen samt om hur attityder om åldrande och äldre ändras, när barnen får umgås och bli bekanta med äldre människor.

I programmet medverkade 38 stycken barn i åldern 3-5 år och frivilliga äldre personer som bor på ett äldreboende. Tre personer från daghemmets personal var involverade i programmet och tre personer från servicehemmets personal var med. Även barnens familjer var delaktiga. Föreståndaren för daghemmet var den drivande kraften i programmet och innan programmet startade diskuterades det med barnen om tankar och åsikter om äldre människor. Det diskuterades till exempel om vilka aktiviteter som äldre människor har, vad äldre människor äter och var äldre människor bor. Frågorna var ett sätt att starta en diskussion om hur äldre människor har det, för att sedan när programmet startade kunna undvika missförstånd från barnens sida. De äldre frivilliga som var med i programmet förberedde man också inför mötet med barnen. De fick en handbok om hur programmet fungerade och man diskuterade med de äldre om till exempel hur viktig leken är för barnen och hur viktigt det är att kunna samarbeta med både barn och vuxna.

Den första delen i programmet gick ut på att de frivilliga äldre kom till daghemmets utrymmen och umgicks med barnen, de läste sagor för dem, var med och gjorde modeller, sydde tillsammans med barnen och var med ute på gården och såg på när barnen lekte. De här sessionerna tog ungefär en timme. Den andra delen i programmet gick ut på att det ordnades aktiviteter i små grupper på äldreboende, där 4-5 utvalda frivilliga

äldre personer och 10 stycken barn samt deras lärare träffades. Under träffarna sjöng man tillsammans, barnen hade sina leksaker från daghemmet med och visade för de äldre hur de fungerade, de gjorde olika konstprojekt och spelade spel. Varje träff slutade med att man diskuterade tillsammans och sjöng en sång. Den tredje delen i projektet gick ut på att alla äldre inneboende på äldreboendet och barnen träffades på äldreboendet och sjöng tillsammans, spelade dockteater, hade gymnastikövningar tillsammans och berättade sagor för varandra. För att stärka banden mellan generationerna sjöng man sånger som de olika generationerna kände igen.

Den här undersökningen gjordes efter att programmet hade hållit på i ett år. När man intervjuade barnen i slutet av skolåret visade resultatet av intervjuerna att barnens uppfattningar hade ändrats på ett positivt och ett mer realistiskt sätt att se på de äldre och de åldrande. När man frågade av barnen vad äldre människor gör, hade alla barn ett positivt svar. Barnen tyckte att de äldre älskade att sjunga, äldre var bra på att läsa sagor och äldre kan göra fina modellerakakor. Närmare analys av barnens intervjuer kom det fram att barnens kunskap om åldrande hade vidgats och att deras uppfattningar om åldrandet var mer neutral. Ytterligare fördelar för både de äldre och barnen var att de utvecklade sina egen acceptans, självkänsla och socialisation.

Ukkonen – Mikkolas forskning *Sukupolvien kohtaamisia lasten ja vanhusten yhteisessä palvelukeskuksessa*, gav tips på tidigare gjorda forskningar inom området. Vi sökte på Academic Search Elite (EBSCO) forskningar som Ukkonen-Mikkola hade använt sig av och då hittade vi den här forskningen som vi ansåg att var passande för vårt projekt.

2.4 Barns syn på äldre före och efter ett skolbaserat generationsprogram

Den tredje forskningen som vi har valt att lyfta fram är *Children's perceptions of elderly before and after a school-based intergenerational program* (Bales et.al 2000). Programmet "Learning and Growing together intergenerational program" implementerades med syftet att minska generationsklyftan samt fostra förhållandet mellan unga och äldre. Deltagarna var 22 stycken andra klassister, 20 stycken fjärde klassister och 21 stycken

femte klassister från en privat grundskola samt 23 stycken äldre (63-81år) från det lokala samhället.

Åtta stycken äldre personer deltog i andra klassisternas lektioner om andra världskriget och de äldre brevväxlade med barnen. Brevväxlande skedde i åtta veckor innan de äldre och barnen träffades. Innan de äldre deltog på lektionerna träffades de med barnen och fick lära känna varandra genom att spela spel och diskutera med varandra. Efter det här var de äldre med på fyra stycken en timmes lektioner där de delade med sig av sina erfarenheter av andra världskriget.

Elva stycken äldre personer deltog i fjärdeklassisternas körövningar. Även i den här klassen brevväxlade de med de äldre i åtta veckor innan de träffades. Fjärde klassisterna skrev en dagbok under programmets gång. Innan de äldre var med på körövningarna träffades de en gång för att lära känna varandra bättre. De äldre deltog sedan i fyra stycken en timmes lektioner där de sjöng tillsammans i en kör. Det här resulterade i ett uppträdande och en middag tillsammans med barnen, de äldre samt deras familjer.

Den tredje delen av forskningen gick ut på att fyra stycken äldre personer var med under femte klassisternas lektion och berättade om sina karriärer och femte klassisterna fick ställa frågor. Innan deltagandet hade de äldre och femte klassisterna bytt ett brev.

Innan barnen och de äldre brevväxlade ombads barnen beskriva äldre människor i tre ord. Efter programmet ombads de studerande att igen beskriva de äldre med tre ord. I resultaten kategoriserar man barnens beskrivningar av de äldre i positiva, negativa, och fysiska beskrivningar. Analysen visar att den största ökningen bland positiva beskrivningar skedde i andra och fjärde klassen, i jämförelse med femte klassen. Resultaten är rimliga eftersom andra och fjärde klassisterna hade fortlöpande och längre kontakt med de äldre. Den första beskrivningen av äldre var mer positiva bland femte klassisterna än andra och fjärde klassisterna. Vilket också minskar möjligheterna för att resultatet kunde öka.

I analysen av dagböckerna som fjärde klassisterna skrev, hittade man fyra teman. Barnen kände att de hade mycket gemensamt med de äldre, barnen hade utvecklat menings-

fulla förhållanden med de äldre, barnen var besvikna när de äldre gick och de såg fram emot att träffa de äldre igen nästa vecka samt efter programmet ville barnen aktivt fortsätta kontakten med de äldre.

Den här forskningen visar att generationsprogram är nyttiga i främjande av positiva attityder mot äldre och också att stödja förhållanden som minskar på klyftan mellan barn och äldre. Resultaten i studien visar viktiga implikationer på vilket sätt barn ser på äldre. Positivt fortlöpande kontakt med äldre i generationsprogram kan hjälpa barn att se äldre på ett mer positivt sätt.

Den här forskningen hittade vi på Taylor and Francis online hemsida, när vi sökte på Google Scholar forskningar som Ukkonen-Mikkola hade använt sig av. Taylor and Francis hemsida gav tips om liknande forskningar inom ämnet delaktighet och gemenskap, barn och äldre samt ”mellangenerationsprogram”. Den här forskningen hittade vi i tidsskriften Educational Gerontology som finns i databasen Academic Search Elite (EBSCO).

2.5 Förändring i attityder mellan barn och äldre i ett generations grupparbete

Den fjärde som vi har valt att lyfta fram är forskningen *Changes in attitudes among children and elderly adults in intergenerational group work* (Pinquart et.al. 2000) I forskningen undersöker man hur både barnens attityder och de äldres attityder förändras genömt varandra i ett samarbete. I studien deltog 32 stycken 8-11 åringar och 20 stycken äldre. Alla äldre och största delen av barnen var flickor/kvinnor. De äldre som deltog i forskningen kom från ett seniorcenter och barnen som deltog var från två stycken lågstadieskolor. 73 % av de äldre var mor- och farföräldrar och sade sig ha kontakt med barn en gång i veckan till en gång per månad. Barnen hade oftare kontakt med äldre, de flesta en gång per vecka.

Forskningen belyser tre stycken frågor. Den första frågan var hur graden av gemensamma mål i samverkan mellan generationerna är relaterad till förbättring i de olika generationernas attityder. Den andra frågan forskarna ville ha svar på är om förbättringen

av attityderna påverkar önskan om att ha mera kontakt med den andra generationen. Och den tredje frågan var om deltagandet i aktivitetsgruppen mellan generationer är relaterat till en förbättring av självkännedom hos deltagarna. För att forskarna skulle få svar på de olika frågorna ställde de tre stycken hypoteser. Den första hypotesen förväntade sig att barn och äldre som deltog i de grupper som hade ett gemensamt mål, skulle visa större förbättring i attityderna, jämfört med de grupper som inte hade ett gemensamt mål. Den andra hypotesen forskarna ställde var att negativa attityder mellan generationerna förefaller att vara ett hinder mellan kontakterna mellan generationerna. Och den tredje hypotesen som ställdes var att om man deltar i aktiviteter mellan generationerna så skulle självkännedom förbättras.

Forskningen hade två stycken grupper, en experimentgrupp och två kontrollgrupper. Träffarna skedde en gång i veckan under en sex veckors period och träffarna hölls på seniorcentret. I experimentgruppen valde barnen och de äldre tillsammans en saga som de skulle göra en dockteater av. Efter att de valt en saga tillverkade de tillsammans under de fyra följande träffarna dockor till dockteatern. På den sista träffen spelade de teatern. I kontrollgrupperna valde barnen skilt för sig vilken saga de skulle framföra som dockteater och de äldre valde en saga. Efter det tillverkade de dockor var för sig i sina egna åldersgrupper utan något samarbete med den andra generationen. Den sista träffen slutade med ett gemensamt framförande av teatern.

I början av den första träffen mätte man de olika åldersgruppernas attityder mellan generationerna och attityden till den egna åldersgruppen. Testet mättes igen under den sista träffen och därefter gjordes testet på nytt efter sju veckor. I testet skulle deltagarna poängsätta äldre personer och skolbarn i allmänhet, de äldre skulle poängsätta skolbarn och barnen skulle poängsätta de äldre. Efter det skulle de poängsätta sin egen åldersgrupp i allmänhet och sedan skulle de poängsätta deltagarna som var med i programmet, både sig själva och den andra generationen. Poängsättningen beskrevs av tio stycken motsats adjektiv som t.ex. hjälpsam inte hjälpsam, modern inte modern, vänlig inte vänlig, självständig inte självständig och aktiv eller passiv.

Resultaten visar att generellt är barnens attityder mot äldre bra. De äldre poängsatte sig själva lite mer positivt än barnen gjorde men annars ingen märkvärdig skillnad. De äl-

dres poängsättning gentemot barnen visar att det inte fanns någon skillnad i allmänhet. Den första mätningen visar att det inte finns några negativa stereotypier. För att få svar på hypotes ett jämförde man första testerna i experimentgruppen och i kontrollgruppen, där det inte fanns någon skillnad på svaren. I båda grupperna blev barnens attityder bättre än de äldres. De äldres svar blev enbart bättre i experimentgruppen. Mätningen efter sju veckor visar att det var enbart barnens attityder som var betydelsefulla. Hypotes två gällde enbart för de äldre, för att i barnens svar kunde man inte hitta önskan om fortsatt kontakt i en attityd förändring. I den tredje hypotesen hade endast barnens självkännedom ökat.

Generellt visar den här forskningen att det har skett positiva attitydförändringar men de är inte av stor betydelse. Efter en sju veckors period behöll barnen de goda attitydförändringarna men de äldres attityder förminskades. Barnens attityder ändrades oberoende av hur mycket samarbete man ordnade med de äldre. Det gemensamma målet var viktigare för de äldre än för barnen och de äldre hade mindre kontakt med barn och då fanns det högre förväntningar för de äldre. Barnens självkännedom ändrades lättare eftersom självkännedomen utvecklas hela livet men långsammare när man blir äldre. Studien visar att både de olika generationerna drar nytta av samarbete mellan generationerna, men det behövs mera forskning för att veta vilka faktorer som förbättrar förändringen. Och har man deltagare med starka negativa attityder så behövs det mera forskning om interventioner mellan generationerna. Studien visar också att kortvariga attitydförändringar är lättare att uppnå än långvariga förändringar. För att det skall vara långvariga förbättringar skall också samarbetet vara långvarigt.

Den här forskningen är intressant för oss med tanke på vilka attitydförändringar och hurdan självkännedom de olika åldersgrupperna har i ett samarbete mellan generationerna. I experimentgruppen gjorde man också dockor till en dockteater tillsammans som ett projekt och valen och målen i gruppen var gemensamma.

Även den här forskningen finns i e-tidsskriften Educational Gerontology som vi hittade i databasen Academic Search Elite (EBSCO). Den här forskningen hittade vi via Taylor & Francis online nätsida där vi blev tipsade om liknande forskningar gjorda inom områ-

det när vi hittade den föregående forskningen *Children's perceptions of elderly before and after a school-based intergenerational program*.

2.6 Attityder om åldrandet i ett generationsdaghem och förskola

En annan forskning som vi också tyckte att är relevant för vårt projekt är forskningen *Intergenerational daycare and preschoolers' attitudes about ageing* (Middlecamp & Gross 2002). Den här forskningen tar upp attitydförändringar hos barn som går på daghem med äldre personer i jämfört med barn som går på ett traditionellt daghem.

Deltagarna i programmet var 33 barn mellan åldern 33 månader till 60 månader gamla, från två olika daghem. 18 av barnen var från ett daghem som hade dagverksamhet både för äldre personer och barn. 15 av barnen var från ett daghem som inte hade ett samarbete med äldre personer. Daghemmet som hade både barn och äldre nämner vi här efter som ett mellangenerationsdaghem. Mellangenerationsdaghemmet hade många strukturerade positiva aktiviteter tillsammans, så som musik, handarbete och studieresor. När forskningen gjordes hade barnen varit på mellangenerationsdaghemmet i ett medeltal på 19,4 månader. I forskningen skulle föräldrarna också ge deras uppfattning om sina barns attityder angående äldre på en skala från 1 till 3, där 1 var negativ och 3 var positiv. Föräldrarna skulle också redogöra för hur mycket kontakt deras barn hade med äldre personer utanför programmet. Mellangenerationsdaghemmet erbjöd service för 70 stycken barn från åldern 6 veckor till 6 år och för 55 stycken äldre personer. En stor del av de äldre personerna led av någon form av demens och 75 % var kvinnor. Varje dag ordnades det gemensamma aktiviteter för barn och äldre. De äldre fick delta varje dag, medan samma barn fick delta två till tre gånger per vecka. Aktiviteterna varierade beroende på åldern på de deltagande barnen. Aktiviteterna kunde vara att pussla, göra en hinderbana, folkdans, konst, bowling, kasta bönpåsar, sagoberättelser, sång, film och dockor. De äldre tittade också gärna på när barnen lekte både inomhus och utomhus. De äldre fick också leka med spädbarnen och hålla dem i famnen.

För att man skulle kunna ta reda på barnens attityder till äldre och åldrandet använde man sig av instrumentet CATE och en aktivitets skala som var anpassad för den här stu-

dien. CATE innehöll fyra stycken deltester, den semantiska avvikelsen, en ordassociations uppgift, en bildserie och en med åldersbegrepp. Ord associations uppgiften var en indikation av den kognitiva, affektiva och beteendekomponenten av barns attityder till åldrande och äldre. För att ta reda på den kognitiva komponenten ställde man frågor till barnen. Frågorna var vad barnet kan säga om gamla personer, vilka gamla människor barnet känner, vad man göra med gamla personer och om man kan säga ett annat namn för en gammal människa. Man fick svar på beteendekomponenten när man frågade vad man gör med gamla människor. För att få svar på den affektiva komponenten frågade man hur barnet känner för att bli gammal. Svaren satte man på en skala från ett till tre där ett var på den negativa sidan och tre var på den positiva sidan.

För att se att barnen förstod att gamla människor var äldre vuxna visade man ett collage med bilder på äldre människor tillika man ställde frågorna. Bilderna visade många olika sorters äldre människor i olika miljöer och äldre människor med olika sorters bakgrund. Man frågade också barnen om de känner några äldre personer. För att kunna ta reda på den semantiska delen av testet måste man först modifiera om testet så att det skulle passa just för den här undersökningen med just de här barnen. I det semantiska testets ursprungliga del skall barn kunna använda sig av 10 stycken motsats adjektiv och det ursprungliga testet är menat för barn i åldern 3 – 12 år. I det semantiska testet visades fotografier på två män enbart deras huvud, där barnen skulle kunna säga vem som var äldre och vem som var yngre av männen. I testet fick barnen åtta stycken termer som de skulle placera på den rätta personen på bilden. Termerna var t.ex. sjuk, frisk, ful, vacker, glad, ledsen, snäll, ond, den som har mycket pengar och den som har lite pengar. Barnens svar rangordnades från 1-6 där 1 var den mest negativa och 6 den mest positiva. Det sattes även till ett svart vitt fotografi på en äldre kvinna för att se att barnen förstod uppgiften, och för att se att barnen förstod konceptet mycket och lite visade man ett fotografi på en full och en tom container.

Man visade två stycken collage med bilder för barnen för att kunna ta reda på aktivitets skalan i testet. Man ville ta reda på barnens attityder till hur de ser på hur äldre skiljer sig i rörelseförmågan. Det ena fotografi collaget visade bilder på barn i olika aktiviteter och det andra collaget visade bilder på äldre i olika aktiviteter. Man frågade barnen om människorna i båda collagen kunde delta i olika aktiviteter. Man hade 12 stycken ut-

valda aktiviteter där 6 stycken av aktiviteterna krävde mer fysiskt deltagande och där de övriga 6 var att det inte krävde mycket fysisk aktivitet för att vara med i aktiviteten. Aktiviteterna var alla sådana som var med i programmet på mellangenerationsdaghemmet och det kunde t.ex. vara att gå på picknick, läsa sagor, lyssna på musik, skratta, titta på en film, sjunga sånger och rita en bild.

Den här undersökningen var gjord för att undersöka daghemsbarns attityder till åldrande och äldre. Man ville också jämföra attityder mellan barnen på det traditionella daghemmet med barnens attityder på ”mellangenerationsdaghemmet”. Man förväntade sig att barnen på ”mellangenerationsdaghemmet” skulle ha mera positiva attityder till de äldre. Resultaten visar att de barnen som hade mera positiva känslor om sitt eget åldrande tyckte att de äldre kunde utföra alla sorters aktiviteter även i de mera aktiva aktiviteterna. Det samma gällde om de sade sig känna en äldre person ansåg barnen att de äldre kunde vara med i alla aktiviteter. De flesta daghemsbarnen i den här studien kände en gammal person och de kände positivt inför sitt eget åldrande. I den semantiska delen av testet visade barnen mera positiva känslor för den yngre personen än för den äldre personen på fotografiet. I aktivitetsdelen ansåg barnen överlag att alla äldre kunde delta i aktiviteterna och det fanns ingen skillnad mellan de olika daghemmen. Generellt visar resultaten att kontakten mellan generationerna inte ändrar på barnens attityder till åldrande eller äldre, varken på ett positivt eller ett negativt sätt.

Den här forskningen är relevant för oss eftersom den använder sig av småbarn och förskolebarn samt äldre med demens. Här finns många olika aktiviteter, även de kreativa aktiviteterna som vi tänker använda oss av i vårt projekt på Tenala servicehem och Snicknäs daghem. I forskningen hade de två olika experimentgrupper en kontrollgrupp och en experimentgrupp, men tråkigt nog visar resultaten i denna forskning att det inte finns någon skillnad på resultatet mellan ett traditionellt daghem och ett ”mellangenerationsdaghem”.

Den här forskningen hittade vi också i e-tidsskriften Educational Gerontology i databasen Academic Search Elite (EBSCO). Vi sökte på Google Scholar tidigare forskning som Ukkonen-Mikkola hade använt sig av i sin forskning *Sukupolvien kohtaamisia lasten ja vanhusten yhteisessä palvelukeskuksessa* och kom in på Taylor& Francis online

hemsida där de tipsade oss om den här forskningen som vi tyckte att passade till vårt arbete.

2.7 Sammanfattning av tidigare forskning

I det här kapitlet gör vi en sammanfattning om tidigare forskning. Gemensamt med de forskningarna som vi har valt att lyfta har varit att de barn och äldre som har spenderat mera tid tillsammans och haft kontinuerlig kontakt, har haft bättre resultat. Bland aktiviteterna som barnen och de äldre har gjort tillsammans har det funnits stor variation. Det mest lyckade var de aktiviteter som barnen och de äldre gjorde tillsammans. De flesta forskningarna är överrens om att då barn och äldre gör aktiviteter tillsammans har det en positiv inverkan på de olika generationerna. De gemensamma utmaningarna för flera av forskningarna var för få träffar och tidsbrist.

Tabell 1. Sammandrag av tidigare forskning

Forskningens namn:	Tid	Hur stöder man växelverkan	Vilka var utmaningarna	Positiva faktorer
Ukkonen-Mikkola 2011	1 år	-Gemensamma lektillfällen, lunch, morgonsamlingar, fester, evenemang, verkstäder, utfärder -Lyssna på barnen och de äldres åsikter	-Barnen och de äldre hade olika tidsrytmer -Tid och utrymme	Självförtroendet -Social kompetens -Information -Kultur -Livets gång -Variation i vardagen -Emotionell innebörd -Minnen, stolthet -Känsla av kompetens
Holmes 2009	1 år	-Diskussion innan program -Handbok till de äldre -Gemensamma aktiviteter -läsa sagor -vara ute på gården -sång, sy, konst, spela spel -dockteater -gymnastik, modellera	-Prioriteringar -Ekonomiska och mänskliga resurser -Ledarskap -Administrativt stöd	-Positiv och realistisk attityd -Kunskap om åldrande -Acceptans -Självkänsla -Socialisation -Intellectuell utveckling
Bales et.al. 2000	8 veckor brevväxling 4 stycken lektioner	-Brevväxling -Lektioner -Spela spel -Diskussion -Sång och kör -Dela kunskap	-För få möten	-Vänkskapsförhållanden -Fortsatt kontakt -Minskande av klyftan mellan generationerna
Pinquart et.al. 2000	1 gång i veckan under en 6 veckors period	-Saga -Sytt handdockor -Spelat teater	-Negativa attityder -Kortvariga förändringa är lättare att uppnå än långvariga	-Självkännedom
Middlecamp & Gross 2002	19,4 månader De äldre fick delta varje dag och barnen 2-3 gånger per vecka	-Musik och konst -Handarbete -Studieresor -Pussla -Hinderbana -Folkdans -Dockor och lek -Bowling -Film		-Alla kan delta i alla aktiviteter

3 TEORETISK REFERENS RAM

Inom den teoretiska referensramen har vi valt att lyfta fram socialpedagogik, sociokulturell inspiration, delaktighet och kreativa arbetssätt eftersom det är viktiga faktorer inom ramen för vår examensarbetsprocess. Sociokulturell inspiration är den övergripande teorin som vi behandlar här.

3.1 Socialpedagogik

Vad är socialpedagogik egentligen? I det här kapitlet skall vi försöka lyfta fram socialpedagogikens historiska rötter, och lyfta fram de väsentliga delarna i socialpedagogiken. Socialpedagogikens historiska rötter finner man i utvecklingen efter franska revolutionen. Den utvecklades på 1800-talet av bland annat Paul Natorp som ses som socialpedagogikens fader. (Eriksson & Markström 2000:15) Natorp ansåg att socialpedagogiken var en social pedagogik som i första hand var att allt lärande och all kunskap har en social sida. (Gustavsson 2010:9,19) Även Madsen lyfter fram de sociala sidorna i socialpedagogiken, som är samspelet med människor och deras omvärld. Socialpedagogiken har tre grundläggande inriktningar som är inriktningen mot människan, människans sociokulturella förutsättningar, och samspelet mellan människan och hennes sociala omvärld. (Madsen 2006:12) Socialpedagogiken är central i socialiseringsprocessen, som är processen där den växande generationen förs in i en kulturgemenskap med syftet att kunna leva och föra vidare ett samhällsmönster. (Madsen 2001:15) Hämäläinen och Kurki skriver om hur socialpedagogiken är ett mångfacetterat fenomen till sin natur och i ständig rörelse. Socialpedagogisk verksamhet sträcker sig till förebyggande arbete som berör både individer, grupper, gemenskaper, och samhället. Därför finns det så många olika verksamhetsformer. (Hämäläinen & Kurki 1997:49) Socialpedagogikens uppgift är att stödja, stimulera och mobilisera individer. (Eriksson & Markström 2000:74)

3.1.1 Gemenskap och delaktighet

”Jag behöver dig för att vara jag och du behöver mig för att vara du”

Afrikanskt ordspråk

Människor blir till genom mänskliga gemenskapen. Den här gemenskapen befriar människan istället för att begränsa. En av grunderna i socialpedagogik är att människan och gemenskapen är nödvändiga för varandra. (Eriksson & Markström 2000:17) Även Madsen nämner att socialt deltagande i en gemenskap är grundläggande för individers lärande. De möjligheter som finns för lärande och individens utveckling syns i de möjligheter som individen har till social gemenskap som står till individens förfogande. Därför är det viktigt att skapa de här sociala gemenskaperna för att ge möjlighet för lärande och utveckling för dem som inte själva kan skapa dem. (Madsen 2006: 178-179)

Känslan att få vara delaktig i en gemenskap är essentiell för de flesta människor. Eftersom människan är en social varelse vill hon umgås, diskutera, utbyta tankar, minnen, upplevelse och känslor, och göra saker tillsammans. Gemenskap förknippar man ofta med att känna delaktighet i sociala sammanhang där man får och ger bekräftelse till andra. Gemenskap kan framkalla känslor av närhet, värme, liv och tillit, men också vara en arena där man kan säga sina åsikter och få lova att bråka med andra. (Stenberg 2011:7-8) Gemenskap kan i bästa fall ge avslappning och en personlig miljö var individen kan vara bekväm tillsammans med människor man tycker om. Gemenskap är en del av social kapital vilket betyder att ha tillgång till ett socialt nätverk där förhållandena grundar sig på ömsesidig tillit. (Stenberg 2011:10)

Enligt Zygmunt Bauman finns det två olika sorters gemenskaper. Det finns den etiska gemenskapen och den estetiska gemenskapen. Bauman lyfter fram att en av de grundläggande konflikterna för en människas existens är behovet till frihet men på samma gång känslan av trygghet. Den estetiska gemenskapen saknar ofta långvariga sociala band och är tillfällig, vilket innebär att den är lätt att bryta. Den här gemenskapen ger individen en enorm frihet men här saknas trygghet. Dessa gemenskaper är ofta lustgemenskaper som saknar sociala konsekvenser och baserar sig ofta på personliga val. I de etiska gemenskaperna delar medlemmarna samma värderingar, erfarenheter och livspraxis med varandra. I den här sortens gemenskap finns det en trygghet och ett utrymme för social olycka, personliga felsteg och exklusion. Gemenskapen bidrar med ett stöd för individen till att pröva nya handlingsmönster. (Madsen 2006:242-243)

Genom att praktisera i en gemenskap lär man sig socialt ansvar, eftersom det finns i gemenskapen färdig uppbyggda värderingar och normer för hur man skall ta hand om varandra. Det är en fråga om läroprocesser då man skapar och upprätthåller inkluderade gemenskaper, där barnen får praktisera omsorgsfulla roller. Den vuxnes roll är att stöda barnen att skapa gemenskaper med generationer som räcker sig över sociala kulturella och intresses mässiga skillnader. (Madsen 2006:247–248)

Delaktigheten är en av socialpedagogikens klassiska problem. Delaktighet är motsvarighet till utanförskap och underordning. (Gustavsson 2010:24) Delaktighet är ett mångfacetterat fenomen som kan förstås på många olika sätt. Fenomenet innefattar både upplevelser av delaktighet och ett målinriktat agerande. Delaktighet är beroende av många faktorer som klassificerar både till personen själv, samspelet och miljön. Om en individ upplever sig delaktig varierar från situation till situation. Delaktighet kan inte bedömas utan ett sammanhang. Delaktighet kan ses som exempelvis att dela ansvar med andra, känna samhörighet, eller vara del i ett sammanhang. Allmänt kan man säga att individers känsla av delaktighet är ett av villkoren till att ett samhälle blir ett samhälle. En form av sammanhållande gemenskap är viktig på livets alla olika arenor, för ett fungerande samhälle. (Gustavsson 2004:11,148)

Inom äldreomsorgen kan man definiera delaktighet som att de äldre aktivt medverkar och har medinflytande. Omvårdnaden måste utgå från de äldres medverkan och de äldre skall ha medinflytande på den omvårdnaden som ges. (Roos 2009:19) Ett sätt för äldre att vara delaktiga är frivilligt arbete, som exempelvis projekt. Projekt som äldre känner sig mest hemma i är till exempel projekt som har med barn och ungas gemenskaper, daghem, skolor, ungdomshus, och alla sådana platser där barn och unga kan lära sig av de äldres erfarenheter. Något annat ställe där äldre passar bra in är i sin egen gemenskap, by, grannskap och hjälpa till med sysslor, vara som sällskap, läsare och så vidare. De äldre kan också till exempel vara som ersättande mor- och farföräldrar för barn som inte har egna mor- och farföräldrar eller för barn som måste vara långa tider ensamma då föräldrarna är på jobb. (Kurki 2007:134-135)

Johannesen & Sandvik argumenterar för att delaktighet är en etisk praxis där det handlar om mer än val och majoritetsbeslut. Delaktighet uppfattas som ett etiskt möte mellan

mänskor i daghemmet. FNs barnkonvention lyfter fram barns delaktighet och inflytande. Det är inte frågan om man skall ge barn rätt till delaktighet och inflytande, utan utmaningen finns i hur man förstår den här rätten och hur det ser ut i praktiken på olika daghem. (Johannesen & Sandvik 2009:29) Delaktighet i daghemsmiljön handlar om att låta barnen bli hörda på samma sätt som alla andra deltagare. Det handlar inte om att få bestämma utan att alla tar del av gemenskapen där man visar respekt och inkluderar oberoende åsikter och inställningar. Det handlar inte heller om att barnen skall ha lika stort ansvar som vuxna. Det handlar om att människor samspekar, lyssnar, och respekterar varandra i en gemenskap. Det är möten mellan människor i en pedagogisk institution. (Johannesen & Sandvik 2009: 30-31)

3.2 Sociokulturell inspiration

I det här kapitlet beskriver vi sociokulturell inspiration som är en tillämpning av socialpedagogik. Den generella synen på sociokulturella inspirationens förhållande är att sociokulturell inspiration är den professionella yrkesverksamheten som har sin teorigrund i socialpedagogiken (Hämäläinen & Kurki 1997:19). Härmed utgår vi från Leena Kurki (2000) eftersom hon belyser ämnet klart och djupgående.

Kurki förklarar att sociokulturell inspiration både som begrepp och aktivitet har fått sin början i Frankrike efter andra världskriget. Sociokulturell inspiration föddes ur samhällets kriser som svar till många uppgifter. (Kurki 2000:11) Uppgifterna var att ha en kritisk vision till omgivningen samt att förändra den omgivande verkligheten, och söka nya värderingar. Enligt Jose`Maria Quintana kan den sociokulturella inspirationen vara en ny möjlighet för striden mot samhällets sociala sjukdomar. (Hämäläinen & Kurki 1997: 198-199)

Det var först under 1960-talet som sociokulturell inspiration blev en profession och spred sig till fransktalande områden i Europa och Canada. Den sociokulturella inspirationens bild är mångfacetterad. I Frankrike hade inspirationen många definitioner, men de har alltid varit frågan om den pedagogiska medvetenhetens, delaktighetens och den sociala kreativitetens rörelse. Den sociokulturella inspirationens uppgift har varit att fri-

göra den sociala kommunikationen och stärka värme och intimitet mellan människor. (Kurki 2000:11-12)

I alla definitioners grund ligger tanken om att inspirationen skall väcka liv i människors sensitivitet och självförverkligande. Den framkallar också människors medvetenhet och den sociokulturella inspirationen organiserar aktiviteter och skapar rörelse. Sociokulturell inspiration riktar sig till den sociala kommunikationen i främjande av växelverkan mellan människor och till att stärka subjektiv – subjektiva förhållanden. Med hjälp av den sociokulturella inspirationen strävar man till att skapa situationer där det finns möjligheter för social transformation, vilket betyder att man strävar till att förbättra människors livskvalitet. Sociokulturell inspiration är alla dessa åtgärders kombination som skapar möjligheter för processer där människor kan utvecklas till aktiva aktörer i samhället. (Kurki 2000:19)

Det finns många olika perspektiv och tolkningssätt på sociokulturell inspiration. Vi har valt att fokusera oss på J.V. Merinons sätt att beskriva ämnet. Enligt Merinon har sociokulturell inspiration två övergripande mål. Först och främst skall den väcka liv där det inte finns liv och för det andra skall den stöda och sätta i rörelser de förmågor som redan existerar. (Kurki 2000:23)

Sociokulturell inspiration går att tillämpa i alla livsskeden var alla har individuella utvecklingsfaktorer. Och de här centrala faktorerna är gemenskap, delaktighet, sensitivitet, kreativitet, dialog och engagemang till verksamhet. (Kurki 2000:14) Merinon lyfter fram tre nyckelbegrepp som är grunden till sociokulturell inspiration. Det första begreppet är *animar* som hänvisar till liv och inspiration. Målet är att bygga upp den humana gemenskapen och uppbyggnaden av samhället, samt god livskvalitet i vardagen. På det personliga planet förs människor samman och här stöds kulturell kreativitet och mångfald. Här stöds lokal kulturfenomen och grundar sig i det äkta bemötandet mellan människor. Det andra begreppet Merinon lyfter fram är *intervenir* som står för att stöda individers kreativa deltagande. Begreppet grundar sig i att projektet är äkta och stöder grupper och individer med effektiva lokala program. Det tredje begreppet är *transformar*. Dess mål är förändring mot solidaritet och jämlikhet samt mot mindre hierarkiska

och byråkratiska situationer. *Transformar* strävar till att få individer till att bli aktiva deltagare. (Kurki 2000:23-24)

3.2.1 Inspiratörens roll

Att vara en sociokulturell inspiratör passar inte för alla, eftersom det är viktigt att själv vara inspirerad. Kärnan till att ha sociokulturell inspiration som profession är djupa humaniska värderingar, där målet är att upprätthålla människors trygghet i vardagen. Samtidigt skall inspiratören uppliva människors gemenskap och känsloliv, som ofta är bristfärdiga i det vanliga sociala tjänsterna. Inspiratörens roll är att fungera som igångsättare för sociala processer, men också fungera som gruppleddare och fostrare. En viktig faktor hos inspiratören är att utgå från klienternas behov, inte de professionellas. Kurki nämner andra viktiga egenskaper hos en inspiratör som är globala visioner, förmåga till själv kritik, ansvar, utforskande attityd och kreativitet. Som inspiratör är det dock viktigt att upprätthålla en allvarlig attityd till överenskommelser och bindning till verksamheten. Känslan av vara nyttig som inspiratör är viktig men inte väsentlig. (Kurki 2000:80-81)

Kurki lyfter fram hur inspiratören kan jobba i många olika arenor och på många olika nivåer. Exempel på arenor är inom barn och ungdomsarbete eller också inom äldreomsorg och företag. På grundnivå fungerar inspiratörer ofta i multiprofessionella team med att planera projekt och program. (Kurki 2000:80)

I den professionella kärnan ligger spontanitet, sensitivitet i uttrycksförmågan, frihet och kreativitet. Kurki skriver att enligt forskning är inspiratörens personlighet och temperament varierande, men det finns vissa grundläggande attityder som en inspiratör bör ha. Egenskaperna styr både inspiratören och gruppen. Då inspiratören möter press och svåra situationer i arbetslivet är det viktigt med självkännedom, mognad och psykisk balans. Dessutom skall inspiratören lita på klienters självförmåga till att själva lösa problem och utvecklas framåt. För att kunna skapa förhållanden inom gruppen är förståelse för mänskliga relationer och deras natur väsentlig. Som inspiratör skall man inneha egenskaper till att lösa konflikter, möta problem och minska spänningar. Som ledare skall man kunna leda utan att ta över för mycket och visa sig öppen för ny information och

nya metoder. Centralt är också att som inspiratör kunna organisera människor och föremål. (Kurki 2000:83)

3.2.2 Sociokulturell verksamhet

En av de användbaraste arbetsmetoderna inom den sociokulturella inspirationen är projektarbete. Med projektarbete menar man konkret att man kombinerar ihop aktiviteter, vars uppgift är att tillfredsställa människors behov samt lösa deras problem. De sociala projektens mål är alltid att förbättra verkligheten. Den sociokulturella verksamhetens uppgift är att spå framtiden, rikta sig mot framtiden och förbereda för framtidens väg. Det är frågan om gemenskapens och samhällets kultur och levnadssätt. På samma gång är det frågan om den personliga kollektiva transformationen vilket betyder att nå en förbättring i tänkande, vetande och görande. Det finns ingen strikt formel varefter inspirationsprojekten skall planeras och därefter gå tillväga. Men man kan ändå definiera somliga skeden som hjälper i planerande och organiserande av projekten. (Kurki 2000:120)

Projektets plan grundar sig alltid i ett problem. Planen skall svara eller underlätta problemet. Det krävs noggrann planering av resurser, tidtabell och av platsen var verksamheten skall förverkligas. Innan projektets aktiviteter planeras måste man ha klart för sig målsättningarna, delmålen, tiden och platsen. Dessa frågor är viktiga, vad, vem, var, när, hur, med hjälp av vad och för vem. (Kurki 2000: 122-123) När man har tänkt och svarat på dessa frågor kan man gå vidare i verksamheten.

3.3 Kreativa arbetssätt

Det är i lekandet och enbart i lekandet som barnet eller den vuxne kan skapa, vara kreativ, och det är enbart genom att vara kreativ som individen kan finna sin identitet sitt "själv".

Winnicott

Kreativa metoder passar bra in i socialpedagogiskt arbete eftersom man som professionell i arbetet möter många olika utmaningar och klienter och man därigenom behöver mångsidiga arbetsmetoder. Kreativa arbetssätt strävar till att svara på människors olika behov, de har många olika välbefinnande och hälsofrämjande effekter på människor.

Det är också viktigt att ta upp hur kreativa arbetssätt bidrar till gemenskapskänslan och skapandet av sociala nätverk. (Nietosvuori 2008:135)

Kreativa arbetssätt hjälper den professionella att fördjupa verksamheten tillsammans med klienterna och ger dem möjlighet att titta på sitt liv ur olika perspektiv både som individ och som medlem i samhället. Kreativa arbetssätt hämtar både glädje och mod till att söka nytt i vardagen. Som gruppaktivitet stärker kreativa arbetssätt gemenskap och delaktighet i skapande processen då man lägger vikt vid att skapa tillsammans. Med kreativa arbetssätt menas visuella uttryck, musik, dans, drama, ordkonst och kreativt skrivande. Inom sociala branschen kan man använda kreativa arbetssätt i t.ex. förebyggande arbete eller i att bygga upp vardagen tillsammans med klienterna. I att bygga upp vardagen tillsammans med klienterna kan t.ex. betyda att stöda klienternas kreativa möjligheter till växelverkan. Många forskare stöder och ser att konst och kreativitet inom sociala branschen som arbetsmetod är motiverat. Det är bevisat att konst och kreativitet i olika former stärker människors hälsa och välmående, samt ökar delaktighet och gemenskap. Konstverksamhet bygger upp växelverkan och gemenskap mellan människor och det bildas en gemensam identitet, en "vi anda". (Nietosvuori 2008: 136-137)

Svenska ordet "kunskap" innehåller bestämningen "-skap". Språkhistoriker påstår att det har med skapandet att göra. Om man tar innebörden på allvar kan man säga att det är individen själv genom sin läroprocess som frambringar sin kunskap. Vad det betyder är att kunskap är resultatet av en målmedveten verksamhet, ett slags skapande. Det här understryker hur viktigt skapandet är i människans utveckling, även på kunskapsområdet. (Weissenrieder 2008:48-49)

3.3.1 Musik

"Musiken skapar och förstärker förnuft hos människor, samtidigt som harmonin och rytmen i musiken håller tillbaka människors vrede och mildrar den".

Platon

Musiken har genom tiderna haft en stor betydelse för växelverkan mellan människor och skapande av välmående. I musiken finns helande krafter och nästan i alla kulturer

har man trott att musiken kan skrämman iväg onda andar. Ännu på 1960-talet sågs musiken mest som en hobbyaktivitet i Finland. T.ex. inom mentalvården användes år 1965 musik som terapiform endast på tre stycken sjukhus, redan 1973 använde man musik som terapiform på 30 stycken institutioner. Under det senaste årtionde har man sökt sig till musikaktiviteternas möjligheter inom de traditionella social- och hälsovårdstjänsterna, t.ex. inom mentalvård och äldreomsorg. Man har redan länge vetat betydelsen för barns pedagogiska musikverksamhet. Tyngden på att musikverksamhetens förebyggande och rehabiliterande effekter på mental hälsa har nyligen lyfts fram. Musikterapi har kunnat studeras i Finland sedan år 1973. För tillfället har musikterapeuter redan nått uppskattning inom vård och omsorgsvärlden. (Vilén m.fl. 2002:219) Musikterapi har alltid handlat om ett möte där den professionella går in i en dialog med sin klient, musiken fungerar här som ett medel i en förändringsprocess. Här ser man möjligheter och lägger dem i fokus, istället för att enbart se problem. (Ruud 2002:7)

Musikterapi kan man definiera som den växelverkan mellan människor, där musiken eller dess vårdande element används till behandling, rehabilitering, och förebyggande av mental hälsa. Even Ruud som är en internationellt erkänd storhet inom musikterapi argumenterar för musik och kulturaktiviteter spelar en stor roll för individers hälsa och livskvalitet. Han påstår också att vi idag har den kunskap och förståelse som är essentiell för att ge kulturen t.ex. musiklivet en viktig roll inom social och hälsoarbetet. (Ruud 2002:13) Inom medicinen finns det också en förståelse i att hälsa och aktiv kulturkonsumtion på fritiden har ett starkt band. (Ruud 2002:17) Växelverkan är den centrala delen av musikterapi. Man kan använda musik som ett verktyg till att stöda växelverkan mellan människor, även om man själv inte kan spela. (Vilén m.fl. 2002:220-221) Musiken bidrar till att skapa relationer och trygghet tillsammans med andra människor. Människor knyter samman i den gemensamma upplevelsen musikverksamheten ger (Ruud 2002:49). Musikverksamhet kan vara bara att lyssna på musik eller gemensamt sjunga eller spela, utan att det kräver specialbegåvning. (Vilén m.fl. 2002:221)

Musiken kan ha olika funktioner beroende vilket sammanhang den används i. Som en fysisk funktion förknippat till kroppen i t.ex. dans och gymnastik kan musiken hjälpa att behärska rytmisminnet. Det finns också en kommunikativ funktion i musiken, var man kan förmedla ord, känslor och upplevelser som t.ex. djupa inre känslor. Förmedling av nor-

mer är också en funktion i musiken som t.ex. när man lär barnen trafikregler genom sånger. Musiken har en funktion var den kan hjälpa att hanterar känslolivet och jaget. Vid den här funktionen kan människor hantera sina känslor och sin förståelse om sig själva. Den symboliska funktionen hjälper människor att uttrycka sig symboliskt gällande svårhanterliga situationer. (Vilèn m.fl. 2002:222-223)

Musikverksamhet kan framföras på många olika sätt beroende på syften och klienterna. Man kan bland annat lyssna, sjunga, spela eller diskutera om musik. Musiken kan man kombinera med att rita, måla eller dansa. Genom musiken kan man kommunicera med gravt funktionshindrade, svårt dementa eller med svårt mentalsjuka personer med vilka det annars kan vara svårt att skapa växelverkan. Musiken kräver inte en hög kognitiv färdighet. Eftersom musiken kan väcka starka och dolda känslor som individer inte alltid själva förstår, skall man vara försiktig med att man inte väcker alltför svårhanterliga känslor. Det är viktigt att känna in om klienter uttrycker ångest, för att kunna ändra situationen. Ett klientcentrerat synsätt i planeringen av musikverksamhet är viktig, som professionell skall man försöka finna ett samband mellan klienterna och musiken. (Vilèn m.fl. 2002:224-225)

Musikgrupper ger en social erfarenhet och har starkt samband med socialiserande. Människor som musicerar tillsammans blir synliga för varandra, och blir sammanknutna genom ömsesidig kontakt. Man delar varandras liv, brys sig om och känner omsorg för varandra. Musikverksamheten är en dörröppnare till nya gemenskaper. Musiken kan användas med alla olika klientgrupper i vård och omsorgstillfällen, bara man ser till att klienternas åsikt gällande tid och kvalitet på musik beaktas. (Vilèn m.fl. 2002:226-227)

Musik har en stor betydelse för kontakten till de äldre. Speciellt den musik som de äldre känner igen. Hör man något man känner igen och kan både orden och melodin och känner igen rytmen, framkallar det igenkännandets glädje. Då börjar det "spritta" i hela kroppen, då aktiveras de äldre både fysiskt och psykiskt. De rör på armar och ben och huvud samt minnet stimuleras. De äldre kommer inte bara ihåg orden och melodin utan plötsligt kommer de ihåg var de har hört melodin, vad de gjorde vid det tillfälle. De kommer ihåg människor, miljöer och lyssnandet blir rikt och meningsfullt. (Olofson 1987:30)

Levande musik är viktigt i de äldres välbefinnande. Visst är det också viktigt med cd-skivor och chansen att själv kunna välja sin egen musik. Men inget motsvarar och når upp mot upplevelsen och gemenskapen i ett gemensamt lyssnande. Att få utöva musik själv och tillexempel spela ett instrument kan betyda oerhört mycket. Det kan betyda så mycket som att få livslusten och viljan tillbaka. Det har visat sig att musikcirkel med kunnig och inspirerande ledare har öppnat många tidigare hämmade och livströtta äldre. Att kunna minnas en kunskap man haft verkar ge trygghet. (Olofson 1987:33)

Olika kulturaktiviteter i vården hjälper att förhindra hospitalisering och återför individer till deras kulturförankring. Kulturen har en terapeutisk förankring för äldre, genom olika aktiviteter hjälper det att behålla sin identitet och ger de äldre en förväntan på dagen, samt en stimulation till minnet. Underhållning på sjukhus, servicehus och andra boenden ger äldre möjlighet att möta människor utifrån samhället och skapa känslan av gemenskap och glädje. (Olofson 1987:51-52) Många äldre som annars har svårigheter med att kommunicera verbalt kan ändå sjunga med i musiken. Musik och dans har också visat sig vara betydelsefullt när vi blir äldre. (Wijk 2004:81)

Barn i vårt samhälle spenderar största delen av sin tid på daghem. Det är här som barnen upptar den kultur och kunskapssystem som finns i det samhälle vi lever i. Barnen kommer till daghems kontexten med olika förutsättningar och med diverse kulturella medvetenheter. Daghemmet är en arena som når alla barn och kan därmed förhindra att det bildas avstånd mellan barn. Det här är orsaken varför konstfostran är en så viktig del i daghemmet. (Still 2011:10)

Det är viktigt att barn får ha betydelsefulla tidiga formella erfarenheter av musik i sin närmaste omgivning. Det är viktigt att pedagoger vågar musicera med barngrupper. Det är viktigt att ha ett levande rum, vilket kan vara att man har musik med i den dagliga verksamheten. Pedagoger kan få erfarenhet av att sprida den starka positiva upplevelsen som musikaliska aktiviteter kan ha i barngrupper. Sång ger energi och kraft, och man blir påverkad både emotionellt, psykiskt och spirituellt. Alla pedagoger borde få den möjlighet att uppleva den glädje, iver, koncentration och det intresse som barnens ansikten kan utstråla under musikaktiviteter i barngrupper. (Still 2011:11)

I daghem är det ofta så att estetik som till exempel musikverksamhet ses som ett verktyg att utveckla mål som är utanför det estetiska området. Då används musik för att till exempel utveckla barns motorik, språk, personlighet och sociala förmågor. Många pedagoger anser att musikundervisningens huvudsyfte är att stärka barns självförtroende och självkänsla genom positiva gemensamma musikerfarenheter. Det anses också att musiken kan hjälpa barnen att befästa kunskaper i andra ämnen. Musikaktiviteter stöder också barns sociala samvaro, och kan därmed utvecklas och på det här viset kan barnen komma i harmoni med sig själva. (Still 2011:11)

3.3.2 Alice Tegnér

Alice Tegnér föddes år 1864 i Karlshamn Sverige och var en människa som älskade musik och aktiviteter. Hon ansåg att sången hade en förenande funktion mellan individer och Alice verkade i den här andan ända till sin död år 1943. Under Alice liv följde hennes pappa Eduard med som en inre vän, eftersom det var han som tidigt i hennes liv hade gjort musiken till lek och kommunikativ glädje. Alice fortsatte på det här viset genom livet. Under sin studietid i Stockholm där hon studerade vid Ohlins skola dog hennes pappa Eduard och då tvingades Alice av ekonomiska skäl byta till yrkesutbildning på lärarinneseminariet. Efter att Alice avslutat sin utbildning med vitsordet ”cum laude” åkte hon till Finland som guvernant och privatlärare. Efter att Alice återvänt till Stockholm träffade hon Jakob Tegnér som friade till henne och de fick tillsammans två söner Gösta och Torsten. (Alice Tegnér sällskapet)

När Alice berättade sagor för sina söner ville de att hon skulle sjunga istället, och det gjorde hon gärna. I just den här gemenskapen uppstod de första barnvisorna, och lade grunden till ”sjung med oss mamma” – häftena. Sönernas lekkamrater tyckte mycket om sångerna som sjöngs i det Tegnérska hemmet varefter deras mammor frågade om Alice kunde skriva ner sina sånger så att mammorna kunde sjunga sångerna själva för sina barn. På det här viset kom Alice visor att bli kända. (Alice Tegnér sällskapet)

Alice ansågs som en ”vapendrägare” för barns rätt att ha tillgång till sånger som hade anknytning till barnens värld. (Fagius 2007: 76) Kända barnsånger som Alice Tegnér

har skrivit är bland annat "Bä bä vita lamm", "Ekorr'n satt i granen", "Baka baka liten kaka" och "Mors lilla Olle" (Tegnèr 1987). Alice ville med sina sånger förhindra att barnen blev vuxna för tidigt. I samhället just då tvingades många barn ut i arbetslivet och det oroade Alice. Alice sånger är en odödlig sångskatt och de sjungs ännu idag. (Fagius 2007:76)

3.3.3 Rytmik för barn och äldre

Man kan säga att rytmen är musikens ursprung. Redan under de första nio månaderna utvecklas fostrets grund till rytmik. I magen är fostret omgivet av en rytmisk miljö som består av pulser som stimulerar fostrets olika sinnen. Ljud, rörelse och rytmik har redan i magen en stor betydelse för barnets både fysiska och psykiska utveckling. I det här tidiga stadiet läggs basen för barnet som socialt kommunicerande och musiskt kännande varelse. (Still 2011:60)

Man kan redan se långt tillbaka i människans historia att musik och rörelse hör ihop och att de har ett starkt band. Uttrycket "ngoma" på swahili betyder "musik, trumma, sång, fest, och dans". Hos det lilla barnet finns musik och rörelse redan innan det sker en uppdelning av begreppen. Sambandet mellan rörelse och musik spelar en stor roll i barnets utveckling. Idag definieras rytmik som personlig erfarenhet av lek med rörelse och musik där man utvecklar och tränar sin musikaliska förmåga. Rytmik handlar alltså om det tidsmässiga i musiken som till exempel tempo, takt, perioder och fraseringar. Basläggande musikaliska element som reds ut tillsammans med rörelse och hjälper på det här viset att förankra musiken kroppsligt. (Fagius 2007:90-91)

Till rytmikpedagogikens basläggande princip och förhållningssätt är en upplevelsebase-rad helhetspedagogik där det är viktigt att engagera både kropp, känsla och intellekt. Ju flera sinnen som är involverade, desto mer engagemang. På det här viset ökar förutsätt-ningarna för lärande inom alla arenor. Som utgångspunkt används de instrument vi har med oss hela tiden, det vill säga vår kropp och vår röst. Snabbt lägger vi också till in-strument och andra redskap. (Fagius 2007:95)

Musik är till för alla. Vi behöver alla en nedärvd förmåga att uppleva musik, spela, röra på oss, sjunga och kommunicera via musik. Att bedöma hindrar utveckling mot ett eget, fritt och levande uttryck. Kroppen är ett instrument som också behöver tränas och

stämmas. Det är svårt att röra sig med kontroll, vilja och förnuft, men med rörelseträning kan man träna det. Man kan träna bland annat motorik, koordination, kroppsuppfattning, styrka, balans, flexibilitet och rumskänsla. Att vara herre över vår egen kropp stöder oss att utveckla en god självbild. (Fagius 2007:95-97)

Rörelse och musik har ett folkhälsoperspektiv och att fysiska aktiviteter är bra för hälsan är väl känt och dokumenterat. Att kombinera fysiska aktiviteter med andra kulturella uttrycksformer hjälper oss att vidga synen på vad hälsa omfattar. Musik, rytm och rörelse har nästan en magisk kraft som påverkar människan mera än vad vi tror, både psykologiskt och fysiologiskt. I musikterapi använder man sig av de möjligheter musik kan ha så som att bidra till att skapa form och struktur, ge stöd och förmåga att känna känslor på ett djupare plan, bidra till att känna sammanhang och meningsfullhet. I öppna och skapande miljöer är sång och rörelse mycket betydelsefulla. Redan långt tillbaka i vår utvecklingshistoria har det visats funnits ett behov att kommunicera via rytm, sång och rörelse. De här aktiviteterna stärker varandra, de samverkar och kompletterar varandra. Vi blir friskare och gladare i tillåtande atmosfärer där vi får uppleva ”ngom”. (Fagius 2007:98)

Musikens samband i dans har också visats vara meningsfullt när vi blir äldre. Till exempel sällskapsdans kan skapa positiva känslor och utveckla både kommunikation och beteende. Äldre med svår demens och andra svåra kognitiva handikapp kan fortfarande dansa och dra nytta av det. Det är både viktigt för de äldre och deras anhöriga. (Wijk 2004:82) För att nå äldre som är svåra att kommunicera med kan man använda sig av musik i det praktiska vardagliga arbetet, med musiken kan ångslan och irritationen minskas hos den äldre. Äldre människors förmåga att utnyttja musiken är viktig att värdera, personer som har svår demens och kommunikationssvårigheter uppskattar och klarar av att spela musikinstrument eller sjunga sånger. För personal och de äldre som bor på ett äldreboende, borde man anpassa valet av musik så att musiken leder till positiva känslor och effekter. (Wijk 2004: 89)

4 METOD

I det här kapitlet tar vi upp vårt metodval och processbeskrivningen samt etiska aspekter som är viktiga med tanke på genomförandet av processen.

4.1 Metodval

Målet med vårt examensarbete är att ordna verksamhet som består av tre träffar mellan barnen på ett daghem och de äldre på ett ålderdomshem. Eftersom vi ordnar en verksamhet som är en produktutveckling har vi i huvudsak använt oss av Vilkkas och Airaksins (2003) litteratur som beskriver omfattande produktutveckling som examensarbete.

En produktutveckling som examensarbete strävar till att handleda, instruera, organisera verksamhet samt rationalisera. Beroende på området kan produkten t.ex. vara en professionell praktisk inriktad guide som riktlinje eller vägledning. Produkten kan också vara ett evenemang som t.ex. en mässas, konferens, ett möte eller en utställning. Förverkligande av produkten kan framföras i olika former med tanke på målgruppen så som en bok, ett häfte, en guide, en hemsida eller en utställning i ett utrymme. (Vilkkas & Airaksinen 2003:9)

Vår slutprodukt för det här examensarbetet är en verksamhet med tre träffar som utmynnar i en handbok för professionella liksinnade inom det sociala området. Som tidigare nämnt är det viktigt i slutprodukten att tänka på målgruppen, därför har vi valt att framföra evenemangets förverkligande i form av en handbok. I handboken sammanställer vi en kreativ metod, i det här fallet musik, som man kan göra tillsammans med barn och äldre. Det är viktigt att tänka på språket i slutprodukten så att det är endamålsenligt för målgruppen. I produkten krävs det en mer förståelig text som skall tilltala användaren än den text som används i rapporten. (Vilkkas & Airaksinen 2003:65) För att handboken skall tilltala alla använder vi oss av både bilder och text.

Att uppehålla en processdagbok är en viktig del av produktbaserat examensarbete. Då examensarbetsprocessen är lång och omfattande är det svårt att minnas detaljer och or-

saker till beslut man fattat. Processdagboken fungerar som ett minne i slutskede av examensarbetsprocessen. I dagboken är det viktigt att skriva ner alla idéer och teman som berör examensarbetsprocessen, samt alla tankar, citat och mål. Man måste också komma ihåg att bokföra alla artiklar och böcker man hittar som har med examensarbetet att göra. Som helhet beskriver dagboken hela examensarbetsprocessen i detalj. (Vilkka & Airaksinen 2003:19-20)

Man kan påstå att många sysslar med vardagslivets forskning där man spenderar tid med att undersöka, ställa frågor och söka förklaring. För att kalla det forskning krävs det två faktorer: systematik och öppenhet. För att förklara öppenhet krävs att man som forskare är öppen och kan beskriva öppet vilka val man gjort och att man klarar av att diskutera varför man gjort på ett visst sätt. Poängen med detta är att vara öppen för kritik samt att skapa diskussion och dialog i de resultat man framför. Bara i en öppen dialog där man utbyter synpunkter kan man utveckla ny kunskap. Systematik är också en viktig del av examensarbetsprocessen. Systematiken skall synas i insamlingen av data, behandlingen av data, och i presentationen. (Jacobsen 2007: 9-10)

Vårt projekt startar efter att vi har fått forskningslovett godkänt av Raseborgs stad. Därefter kan vi dela ut informationsbrev om projektet till föräldrarna på Snicknäs daghem och de äldre samt deras anhöriga på Tenala servicehem. Efter att aktiviteterna är planerade med Monika Henriksson kan vi utföra projektet. Då projektet utmynnas går vi med barnen och daghemspersonalen till Tenala servicehem och gör de planerade aktiviteter tillsammans med de äldre. Vi kommer att dokumentera projektet i bild och text men enligt de etiska aspekterna bevarar vi barnens och de äldres anonymitet. Deltagandet är frivilligt och vi tar i beaktande anhörigas åsikter.

4.2 Processbeskrivning

Tanken till ett projektbaserat slutarbete startade under våren 2012 då vi hade äldreomsorgspraktiken. Vi såg ett stort behov av planerade aktiviteter på äldreboendet, något som nästan inte alls existerade. Där föddes idén om att man kan sammanföra en barngrupp och en grupp med äldre personer, för att de olika generationerna kan dra nytta av varandra. När hösten 2013 kom, startade processen till att börja genomföra idén om ett

samarbete mellan ett daghem och ett äldreboende. Vi tog då kontakt med Tenala servicehem och Snicknäs daghem för att fråga om de var intresserade av att vara med på ett samarbete. Idén uppskattades och projektet tog fart. Även om personalen på Snicknäs daghem och Tenala servicehem var positivt inställda till idén behövde vi forskningslov från Raseborgs stad innan samarbetet kunde fortsätta.

För att få en helhetsbild av vad som är viktigt i vårt projekt behövde vi läsa in oss på teori kring temat. Det här var en jätte stor del eftersom vi arbetar med både barn och äldre i vårt projekt. Socialpedagogik och sociokulturell inspiration kom naturligt eftersom det är just det som vårt projekt handlar om. Efter att vi granskat den tidigare forskningen på området kom idén om att vi skulle göra kreativa aktiviteter tillsammans med barnen och de äldre, eftersom kreativa metoder gynnar samarbetet mellan äldre och barn. Bland kreativa metoder finns bland annat dans, musik, rytmik, drama och konst. Vi valde att fokusera på en kreativ metod för att det skulle bli för mycket med olika kreativa aktiviteter eftersom vi bara har tre stycken träffar. De tidigare forskningarna nämner de största utmaningarna som tidsbrist och för få träffar, valet av musik kom naturligt eftersom de tidigare forskningarna talar om musik som ett mycket framgångsrikt sätt att förena de olika generationerna.

Eftersom Monica Henriksson är expert på musik och en ypperlig inspiratör som lätt får människor med sig i musiken, samt visade intresse för vårt projekt gjorde vi ett samarbete med henne. Monica Henriksson arbetar som musiklekskolelärare i Raseborgs musikinstitut med många års erfarenhet av arbete med barn.

Efter att vi presenterat planen och den blivit godkänd av vår handledare, skickade vi ut forskningsloven till Märta Wikström, dagvårdschef i Raseborgs stad, och till Kirsi Ala-Jaakkola äldreomsorgschef på Raseborgs stad. Det var viktigt att båda cheferna godkände vårt forskningslov eftersom vårt projekt innefattar både barnen på Snicknäs daghem och de äldre på Tenala servicehem. I samma veva hade vi också ett möte med Monica Henriksson då vi planerade vad vi skulle göra under de tre träffarna och diskuterade vilken ålders barn som skulle vara passlig för just den här aktiviteten. Valet föll på 5- åringarna i Snicknäs daghem eftersom de är en grupp på 14 barn och i den andra gruppen finns Michaela Lindholm son och det skulle inte vara passligt att han är med.

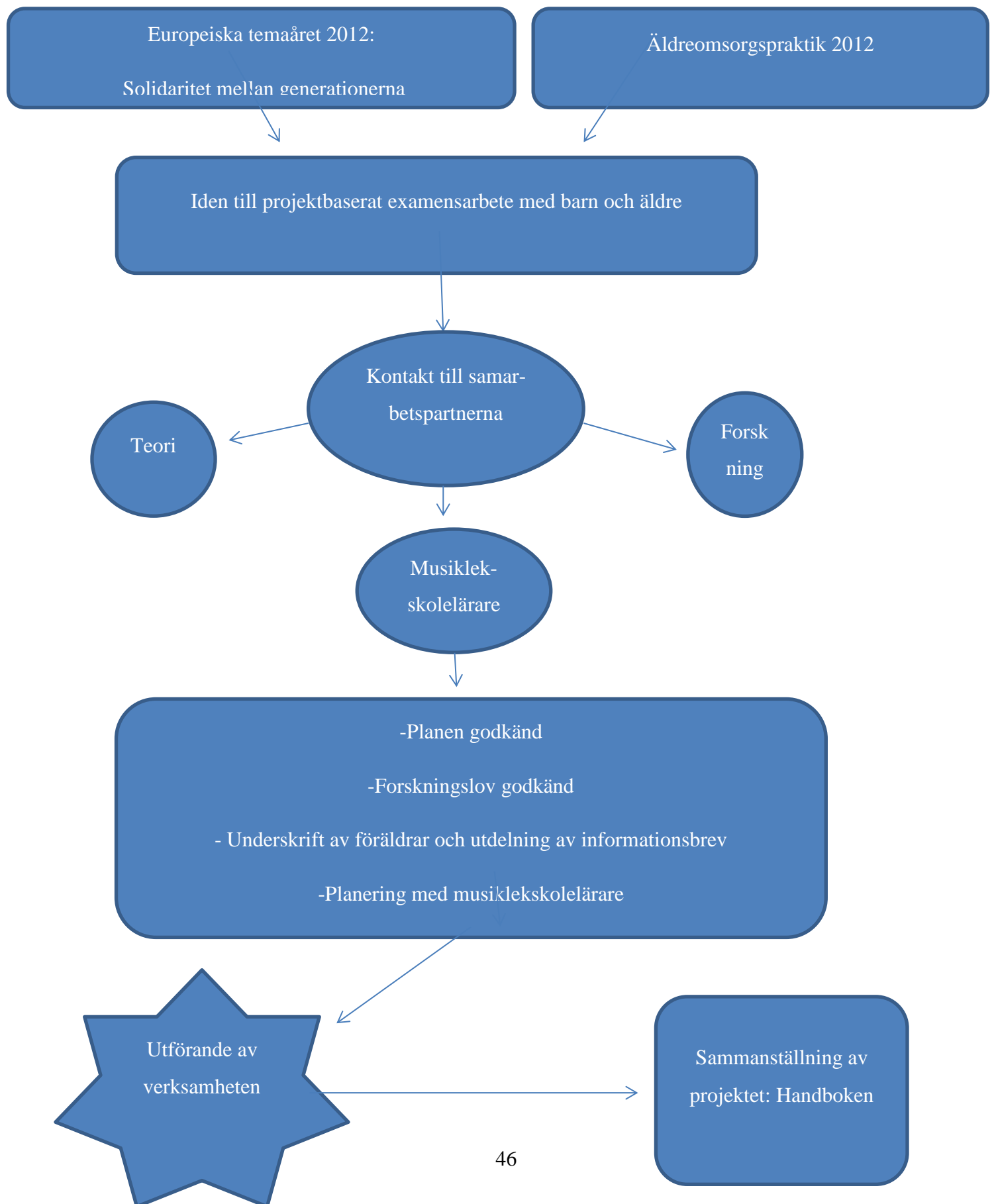
Eftersom Monica Henriksson höll på med ett projekt om Alice Tegnér då Tegnér skulle ha firat 150 år i år den 12 mars 2014 så såg vi en ypperlig koppling till vårt projekt. Alice Tegnér's sånger har funnits med sedan slutet av 1800 talet då hennes första sångbok "Sjung med oss mamma" kom ut till julen 1892 (Fagius 2007:56). Alice Tegnér's sånger borde vara bekanta både för barnen och de äldre. Den här aspekten är viktig om man ser tillbaka på vår teori och den tidigare forskningen.

Våra forskningslov godkändes men Märta Wikström dagvårdschefen i Raseborg krävde att vi skulle ha namnunderskrift av barnens föräldrar på Snicknäs daghem och den aspekten hade vi inte tagit med i informationsbrevet som gick ut till alla föräldrar och till de äldre på servicehemmet. Det hela löste sig med att personalen på Snicknäs daghem samlade in underskrifter av barnens föräldrar på ett av informationsbreven.

Vi diskuterade med Monica Henriksson och Tenala servicehemspersonalen och Snicknäs daghems personal och bestämde datum för de gemensamma träffarna. Den första träffen skedde 12.3 2014 då Alice Tegnér skulle ha firat sin 150 års födelsedag. Den andra träffen höll vi 17.3.2014 och den tredje träffen var onsdagen 26.3.2014. Monica Henriksson var ansvarig för planerandet av musikverksamheten och Jenny och Michaela var ansvariga för planeringen av helheten. Monica Henriksson hade tidigare haft kontakt med Camilla Lindberg som är reporter på tidningen Västra Nyland om sitt projekt "Alice Tegnér". Camilla Lindberg blev inbjuden till vårt gemensamma projekt med Monica Henriksson på Tenala servicehem vilket resulterade i att Camilla Lindberg och en fotograf var på plats då vår första träff skedde på Tenala servicehem. Artikeln som Camilla Lindberg skrev fick plats på första sidan i tidningen Västra Nyland (Bilaga nr. 3) 14.3.2014 och artikeln publicerades också i tidningen Borgåbladet 18.3.2014. Vi tipsade tidningen Borgåbladet om vårt projekt efter att Jenny Johanssons mormor tyckte att vårt projekt var mycket aktuellt och borde absolut spridas vidare, eftersom det varit så mycket i media om hur ensamma åldringarna är och det finns allt för få aktiviteter för dem. Tidningen Västra Nyland och tidningen Borgåbladet delar samma material, därför var det lätt att publicera artikeln även i Borgåbladet. Vi e-mailade även tidningen Kuriren och de visade även intresse för vårt projekt. En artikel kommer att publiceras på hösten 2014 i Kuriren.

Innan vi började vårt projekt var vi och hälsade på barnen på Snicknäs daghem och på de som bor på Tenala servicehem. Vi gick först till Tenala servicehem och presenterade oss och delade ut informationsbrevet och berättade lite mera om vad vi skulle göra tillsammans med barnen från Snicknäs daghem. Följande dag besökte vi barnen på Snicknäs daghem och presenterade oss. Barnen hade redan hört om vårt projekt och talat om det länge, så informationen om projektet var inget nytt. Vi diskuterade ändå kort om vad som kommer att hända då vi går till Servicehemmet. Vi talade om vad det betyder att vara äldre och funderade kring hurudana äldre är. Sedan ritade alla barn en teckning med temat äldre.

Figur 1 Processbeskrivningsfigur

4.2.1 Träff 1

Onsdagen 12.3.2014 startade projektet med ivriga barn, ivriga äldre, ivriga dragare och två personal från Snicknäs daghem och personalen på Tenala servicehem. Jenny och Michaela startade med barnen och de två personal från Snicknäs daghem och vandrade tillsammans till Tenala servicehem där Monica Henriksson och de äldre väntade på oss.

När vi kom till servicehemmet fick vi först förbereda utrymmet där vi skulle hålla musikverksamheten, vi flyttade bord, bar bort morgonmålsbrickor och hämtade de äldre och visade dem var de kunde sitta i ringen. De äldre som inte redan fanns i matsalen där musikaktiviteten skulle hållas hämtade vi med servicehemspersonalen från deras egna rum. Barnen fick också sin plats i ringen och aktiviteten kunde börja.

Vi började med en namnstafett där alla deltagarna sjöng och fick berätta sina namn. Efter det så sjöng vi "Hej, hej på dej" som är en rörelsesång. "Hej hej på dej" sjöng vi många gånger eftersom det är en rörelsesång och första gången så klappade vi händerna, den andra gången nickade vi, den tredje gången stampade vi med fötterna och den fjärde gången gungade vi fram och tillbaka tillika som vi sjöng. Efter det frågade Monica de äldre vilken sång de sjöng som barn och om de ännu kan sjunga den. När de äldre hade berättat vilka sånger de sjöng som barn sjöng vi "Bä, bä vita lamm". "Bä, bä vita lamm" fungerade som en åsnebrygga till att börja tala om Alice Tegnér och efter det så berättade Monica att Alice skulle ha fyllt 150 år i år och just den här dagen om hon hade fått leva. Vi sjöng "Bä, bä vita lamm" en gång till som hennes födelsedagssång.

Barnen blev lite livliga och Monica bad alla barnen upp och hoppa så att de skulle lugna ner sig lite medan hon spelade på gitarren. Sedan sjöng vi "Ekorn satt i granen", en sång som också Alice Tegnér har skrivit. Och efter det sjöng vi "Mors lilla Olle". Sedan hade vi en rörelselek där barnen fick vara björnar i skogen och de äldre fick maracas att spela med i takt. Barnen fick öva sig på rytmen ta och ti-ti och de äldre fick hänga med. Efter rörelseleken sjöng vi "Dansa min docka" och barnen dansade och de äldre gungade med i takt till musiken. En av de äldre var med och dansade, och när vi sjöng sången en andra gång dansade vi i ring både barnen och den ena äldre som kunde vara med. Efter "Dansa min docka" delade vi ut färgglada dukar till alla, både de äldre och

barnen. Dukarna skulle de vifta med i takt till sången "Sov du lilla videung". När vi hade sjungit och dansat och viftat och klappat klart var det dags för sista sången som var "Hej då sången". Vi tackade för oss och lovade att komma tillbaka följande måndag.

Efter den sista sången klädde Snicknäs barnen på sig och gick tillbaka till Snicknäs, Jenny och Michaela blev kvar på servicehemmet och städade undan, placerade alla borden på plats och satte de äldre tillbaka på sina rätta platser. Efter att allting var i sin ordning blev vi intervjuade av Camilla Lindberg som hade följt med under hela de 35 minuterna som hela aktiviteten räckte.

Efter den första träffen var känslorna mycket blandade för oss. Det fanns många fina stunder i mötena mellan barnen och de äldre, men på samma gång var det stökigt. Några av barnen bråkade lite i barngruppen vilket krävde av oss inspiratörer flexibilitet och förmåga att lugna ner situationen. Personalen visade inte mycket intresse, vilket orsakade att vissa aktiviteter var utmanande. Då vi sjöng namnstafetten märkte vi att alla äldre inte hann med och kunde inte säga sitt namn. Vi inspiratörer utvärderade träffen och diskuterade vidare utmaningar som vi bör tänka till på nästa gång. Träffen kändes givande, men tröttheten infann sig efteråt.

4.2.2 Träff 2

Måndagen 17.3.2014 startade Jenny med Snicknäs barnen och deras personal vandringen till Tenala servicehem och Michaela började med att förbereda inför träffen på Tenala servicehem. Förberedelserna gick ut på att diskutera med personalen och berätta vad som skulle hända, efter det plockades morgonmålsbrickorna bort och borden flyttades undan. De äldre fick sina platser i ringen och de som inte fanns i matsalen söktes från sina rum. När dagisbarnen kom till servicehemmet var allting klart och det var bara att börja musikstunden. Temat för den här gången var våren, och vi sjöng Alice Tegnér's vårsånger. Musikstunden startade med samma sång som första gången "Hej, hej på dej". Efter det sjöng vi en modern sång som barnen kände till som heter "Jag öppnar fönstret och tittar ut", där man svarar att det var sol och kallt eftersom det var det vädret som var ute just den dagen. Vi diskuterade med barnen och de äldre vilket väder det var ute och hur de kändes ute. Barnen kunde berätta för de äldre att det var kallt och att det hade

varit minusgrader på morgonen. Sedan följde Alice Tegnér's sånger som "Bä, bä vita lamm", "Ekornn satt i granen" och "Mors lilla Olle". Efter det delade vi ut maracas till de äldre så att de kunde vara med i rörelseleken där barnen gick ut i skogen, och hittade rytmen. Efter det sjöng vi "Sov du lilla vide ung" och sedan diskuterade vi takter, två – takt och tre takt, samt vilken takt det finns i vals. Sedan delade Jenny och Michaela ut dukar som vi skulle svänga i takt med musiken. Musiken som vi svängde i takt med spelades från en cd- skiva där det var både marschmusik som gick i två takt och vals musik som gick i tre takt. Om det var tre takt skulle det gå långsammare än om det gick i två takt. Barnen och de äldre skulle känna igen när takten ändrade. De äldre satt på sina platser och viftade med dukarna och barnen målade marken och himlen i den takt som det skulle gå. Sedan sjöng vi "Blåsippan ute i backarna står" och efter det dansade och sjöng vi "Dansa min docka". Barnen och de av de äldre som kunde vara med och dansa gick i ring på golvet och de äldre som satt var aktiva med att svänga med dukarna i takt med sången. När vi hade dansat klart var tiden slut och det var dags att sjunga den sista sången som var samma som första gången. Vi sjöng "Hej då sången", efter det så klädde barnen på sig och gick tillbaka till Snicknäs och Jenny och Michaela stannade kvar på servicehemmet och städade undan.

Det här kändes som en lyckad träff och det gick smidigare än förra gången.

Både deltagare och personal var engagerade och det märktes att deltagarna var mera avslappnade än första gången, och kanske just därför vågade alla delta mera aktivt. Rollerna mellan oss inspiratörer var mer klara och det kändes att vi alla kom igång på riktigt. De spontana diskussionerna var mycket värdefulla den här gången.

4.2.3 Träff 3

Den sista gången som var 26.3.2014, gjorde vi på samma sätt, Jenny startade med barnen från Snicknäs och Michaela började med förberedelserna på Tenala servicehem. När barnen var på plats och alla de äldre som skulle vara med var klara kunde vi börja den sista gången av våra träffar. Även den här musikstunden började med sången "Hej hej på dej" och efter det så sjöng vi den moderna sången "Jag öppnar fönstret" och diskuterade vädret med barnen och de äldre. Efter det började vi med Alice Tegnér's sång "Sov du lilla videung" och barnen och de äldre hade dukar i händerna som de kunde

vifta med, i takt med sången. Sedan fick barnen och de äldre i uppgift att måla fram våren med dukarna eftersom det fortfarande kändes kyligt ute.

Efter det skulle barnen marschera och gå i valstakt på golvet efter musiken från cd-spelaren. De skulle känna igen två takt och tre takt. De äldre fick sitta på sina stolar och vifta med dukarna i takt med musiken. Efter det sjöng vi ”Blåsippan ute i backarna stå”. Sedan skulle alla känna igen ta och ti-ti takten. Först skulle de klappa i händerna och sedan göra samma takter med maracasen. Barnen fick göra det som en rörelselek på golvet där ta takten var stora steg och ti- ti var snabba små steg. De äldre gjorde samma takter men med maracasen, den här övningen gjorde i takt till musik från en cd- skiva.

Sedan dansade vi och sjöng ”Dansa min docka”, första gången dansade vi den, andra gången klappade vi händerna och den tredje gången hoppade vi min docka och den fjärde gången gungade vi min docka. Både barnen och de äldre var med. Sedan sjöng vi en modern sång ”Nu så kommer våren”, en sång som de flesta av barnen kunde men som var ny för de äldre. Efter det gav Monica sin gitarr till en av de äldre som har varit musikanter som yngre och han spelade till sången ”Jag tror på sommaren” och vi andra sjöng. Det var en sång som de äldre kände till men inte barnen. Det här var ett lyckat koncept så vi sjöng ”Jag tror på sommaren” tre gånger medan den äldre spelade på gitarr. Sedan var den här gången slut och vi sjöng ”Hej då sången”! Barnen vandrade tillbaka till Snicknäs.

Den tredje gången kändes sorglig eftersom vi visste att det var sista gången. Vi hade fått höra mycket bra respons av både barnen, de äldre och deras anhöriga vilket gjorde att känslan var vemodigt. Vi var nöjda över träffarna som helhet och drömde om att vi tre inspiratörer skulle få arbeta med glädje tillsammans i fortsättningen.

4.2.4 Produkt processbeskrivning

Efter att den praktiska verksamheten var gjord var det handbokens tur att ta form. Under träffarna hade vi tagit foton på barnen och de äldre, samt aktiviteterna som vi hade gjort under träffarna. Under projektets gång hade vi också samlat på oss respons och kommentarer av anhöriga, samt personal och deltagare. Dessa saker valde vi att använda oss

av i handboken som inspiration. I början av vårt projekt hade vi planerat att använda oss av foton där inga deltagarens ansikten skulle synas. Under processen gång upplevde vi att handboken behövde ansiktsuttryck för att stärka inspirationen och för att den skulle bli så bra som möjligt. Därför skrev vi ett brev till föräldrarna och de äldre för att få lov att använda bilder där ansikten syns. Vi behövde även få underskrift på avtal av projekterat examensarbete av vår uppdragsgivare. När vi började skapa handboken, föll alla bitar på plats. I handboken valde vi att sätta sånger som vi hade sjungit under träffarna, barnens teckningar, foton, tips, och information över saker som är bra att tänka på.

4.3 Etiska aspekter

Etik innebär att konstruera, stimulera och uppehålla en medvetenhet och en diskussion om hur man bör handla. (Rickberg 2013) Då man undersöker tränger man in på individens privatliv och som forskare möter man då på etiska dilemman. Det finns tre grundkrav som en undersökning skall tillfredsställa. Till dessa krav tillhör informerat samtycke, krav på skydd av privatlivet och krav på att bli korrekt återgiven. Informerat samtycke bygger på fyra grundpelare, kompetens, frivillighet, fullständig information och förståelse. (Jakobsen 2007:21)

Där kompetens betyder att den som undersöks själv får bestämma om man vill vara med i undersökningen eller inte. De flesta är kompetenta att bedöma för och nackdelar i att vara med i en undersökning. Då man studerar barn och äldre som kan ha svårare att bedöma för och nackdelar med att delta i en undersökning, måste man anlita andra att göra detta beslut. Det är viktigt att resultaten är direkt till nytta för dem som undersöks och att det inte uppstår negativa konsekvenser. (Jakobsen 2007:22)

Frivillighet är viktigt och den som deltar skall inte behöva känna press till att delta i undersökningen. Undersökningens syfte måste deltagarna ha full insikt i men på ett sätt så att det är förståeligt för dem. Tillräcklig information räcker, man måste ta den gyllene medelvägen för att det inte skall påverka resultatet för mycket. Om respondenten får veta för mycket om undersökningen finns det risk för att de anpassar sina svar och beteenden enligt syfte i forskningen. Respondenterna måste ha fullständig förståelse för informationen som berättats för dem. (Jakobsen 2007:22-23)

När man gör en undersökning med människor är det viktigt att inte kränka deras privatliv. I datamaterialet är det viktigt att utomsående inte kan urskilja enskilda individer. Ju färre respondenter man har i undersökningen, desto större är risken att man identifiera respondenterna. Man skall sträva till att respondenterna kan hållas anonyma. Konfidentialitet och tystnadsplikt av forskarna är viktigt för att hålla respondenterna anonyma. (Jakobsen 2007:24-26)

Informationen som man samlar in och använder sig av i examensarbetet skall presenteras på ett korrekt och fullständigt sätt. Citat som man använder skall alltid presenteras i sin kontext och man skall undvika att ta resultat ur sitt ursprungliga sammanhang, då det kan få en annan betydelse. Resultaten skall alltid presenteras på ett korrekt sätt enligt vad respondenterna har avsett. (Jakobsen 2007:26-27)

5. ANALYS

I detta kapitel kommer vi att göra en analys av vår verksamhet på Tenala servicehem utgående från teori, tidigare forskning samt svara på våra frågeställningar. Våra frågeställningar är:

Hur kan professionella stöda växelverkan mellan barn på daghem och äldre på servicehem?

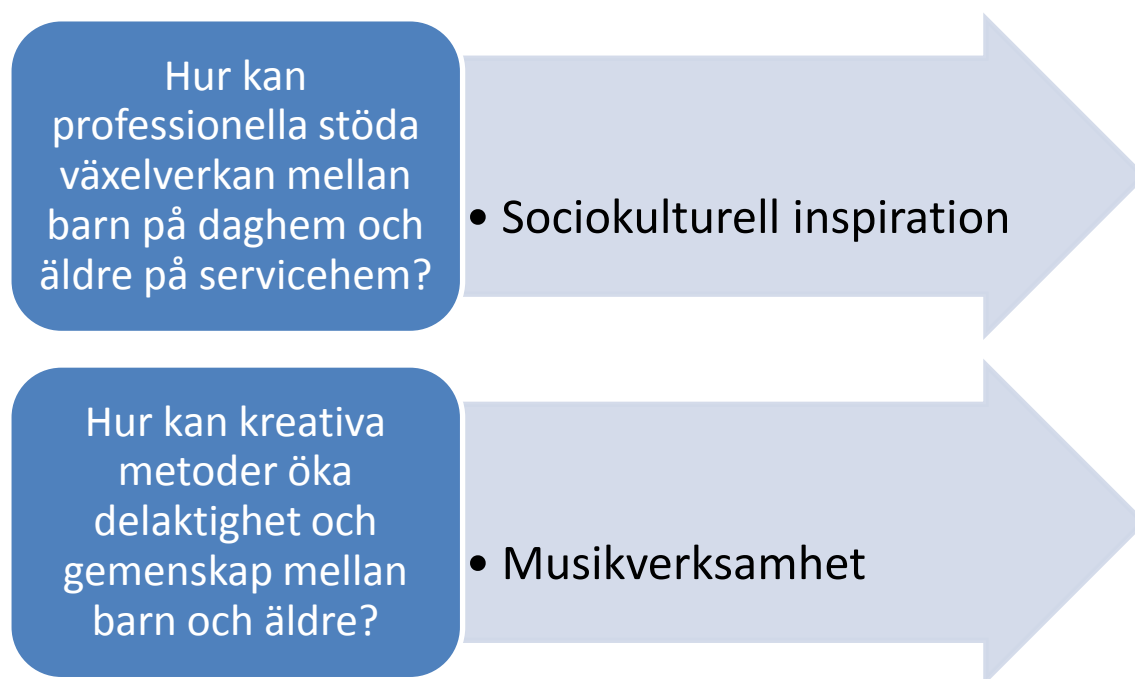
Hur kan kreativa metoder öka delaktighet och gemenskap mellan barn och äldre?

I vår analys kommer vi att reflektera över vår verksamhet på Tenala servicehem med sociokulturell inspiration samt delaktighet och gemenskap mellan barn och äldre. Vi förstärker våra aspekter med observationer och kommentarer från anonyma deltagare och deras anhöriga. För att kunna se hur vi har lyckats förverkliga verksamheten ställer vi verksamheten i relation till den tidigare forskning och till den teoretiska referensramen.

5.1 Reflektion över verksamhet

Vi reflekterar över verksamheten från vårt projekt på Tenala servicehem utgående från våra frågeställningar, hur kan professionella stöda växelverkan mellan barn på daghem och äldre på servicehem och hur kan kreativa metoder öka delaktighet och gemenskap mellan barn och äldre? Härmed har vi kommit fram till utgående från våra egna reflektioner att de professionella kan stöda växelverkan mellan barn och äldre med sociokulturell inspiration. Dessutom kan man med hjälp av musikverksamhet med temat Alice Tegnér öka delaktighet och gemenskap mellan barn och äldre. Till näst kommer vi att tydliggöra kopplingen mellan teorin och vår verksamhet på Tenala servicehem, för att kunna visa hur den sociokulturella inspirationen stöder växelverkan mellan barn och äldre. Samt hur vår utvalda kreativa metod, musik och Alice Tegnér, ökar delaktighet och gemenskap mellan barn och äldre. Härmed visar vi med figur 2 våra frågeställningar och svaren vad vi har kommit fram till.

Figur 2 Analys av frågeställningar

Enligt Kurki (2000:11) är den sociokulturella inspirationens uppgift att ha en kritisk förankrad vision till sin omgivning, och med det förändra den omgivande verkligheten och

söka nya värderingar. Vår erfarenhet i äldreomsorgsomgivningen, med för lite sysselsättning för de äldre tyckte vi att det behövdes en förändring av den verklighet som fanns. Enligt Jose Maria Quintana strider den sociokulturella inspirationen med samhällets alla sociala sjukdomar. (Hämäläinen & Kurki 1997: 198-199) I det här fallet var samhällets ”sociala sjukdom” klyftan mellan de olika generationerna och det var det här vi ville förändra. Med den sociokulturella verksamheten som för oss var musikverksamheten med barnen och de äldre, försökte vi stärka värme och intimitet mellan de här människorna. (Kurki 2000:11-12)

Vi har fört samman människor och stött deras kulturella kreativitet med hjälp av musiken. Inspirationen skall vara att väcka liv i människors sensitivitet och självförverkligande och det är det här som musiken gör. Vilén nämner att musiken har en funktion var den kan hjälpa individer att hantera känsloliv och jaget. För de äldre är det viktigt att musikverksamheten är sådan musik som man känner igen och kan både orden och melodin till (Olofson 1987:30). Därför föll valet av musik på Alice Tegnér’s kända barnsånger så att både de äldre och barnen kunde känna igen sången. Enligt den tidigare forskningen *Sukupolvien kohtaamisia lasten ja vanhusten yhteisessä palvelukeskuksessa* (Ukkonen-Mikkola 2011) var växelverkan mellan barnen och de äldre bäst då verksamheten var justerad enligt båda åldersgrupperna. Vi observerade också under verksamheten att de sånger som var för moderna kunde de äldre inte vara lika aktiva i, medan barnen hade lättare att hänga med i sånger som inte var bekanta för dem. De sånger som både barnen och de äldre kände igen deltog alla aktivt i och det skapade mest rörelse i gruppen. Vi konstaterade också att om man har ett musiktema som skall fungera flera gånger är det viktigt att man använder sig av samma sånger. På den första träffen hängde inte alla riktigt med, redan andra gången då sångerna upprepades var det lättare att hänga med. Till exempel så viftade och vinkade alla friskt med i ”Hej, hej på dej” sången redan under den andra träffen. Dukarna och maracas som vi viftade och slog takten med fanns också med under alla träffar för att det var ett lyckat koncept som alla kunde delta i. Barnen reflekterade över att de äldres favoritinstrument nog säkert är maracas.

Musiken kräver inte en hög kognitiv färdighet och igenom musiken kan man till exempel skapa en växelverkan med svårt dementa som annars är svåra att kommunicera med

(Vilén m.fl. 2002:224-225). Under musikverksamheten kunde vi observera några äldre som verkade frånvarande i början av musikstunden lös upp och började klappa händerna under musicerandet. En anhörig till en av de äldre talade med oss efter en av gångerna och berättade hur hans mamma hittat musiken i äldre dagar, då hon blivit dement. Hon var en av dem som sjöng mest med och var mycket ivrig.

Rörelse, rytmen och musik kan ha en magisk kraft som påverkar individer mer än vad vi tror, både psykologiskt och fysiologiskt. Rörelse och musik stärker varandra, de samverkar och kompletterar varandra, vi blir friskare och gladare i atmosfärer där vi får uppleva ”ngoma” vilket just är kombinationen av musik, sång, fest och dansa. (Fagius 2007:90-91,98) Det här kunde vi observera under musikverksamheten tydligt då barnen och de äldre fick dukar att vifta med, instrument att spela med, och då de dansade och klappade i takt. Vi kunde observera att nästan alla deltog i aktiviteten. Och det blev mycket liv då man kombinerade musiken med rörelse.

Daghemmet är en arena där man kan minska klyftorna mellan barnen. Alla barn kommer till daghemmet med olika utgångspunkter och förutsättningar. (Still 2011:10) Med det vill vi också understryka att alla barn idag inte har kontakt med äldre, vilket gör att man kanske inte ens vet hur en äldre person ser ut. En mamma till ett barn berättade att hennes barn först var lite rädd och tyckte att vissa av de äldre såg konstiga ut men ändå tyckt om verksamheten. Mamman uttryckte också att hon var tacksam över att hennes barn hade möjligheten att träffa äldre personer eftersom de inte hade kvar äldre i familjen.

Att själv få utöva musik och spela ett instrument kan betyda mycket, så mycket som att få livslusten och vilja tillbaka. Levande musik är en viktig del i de äldres välbefinnande. (Olofson 1987:30,33) Sista gången av våra träffar fick vi en man som har musicerat mycket i sin ungdom att spela gitarr. Han spelade hela sången tre gånger, ”Jag tror på sommaren” och vi alla andra sjöng. Mannen verkade lite nedstämd och under sångstundernas gång såg vi en glädje växa hos honom.

Att få vara delaktig i en gemenskap är viktigt för människan, eftersom människan är en social varelse, som vill umgås, utbyta tankar, minnen upplevelser, känslor och göra sa-

ker tillsammans. Under våra träffar diskuterades till exempel vädret som är förknippat med sången ”Hej vädret”. Barnen kunde berätta för de äldre hurdant väder det var eftersom de äldre rör sig mycket sällan ute. Det byttes tankar om hur ”Ekorr’n satt i grannen” skulle sjungas, de äldre mindes hur de hade sjungit när de var små och barnen fick demonstrera hur man sjunger nuförtiden. Barnen lär sig socialt ansvar i gemenskaper, här är det fråga om läroprocesser där man skapar och upprätthåller inkluderade gemenskaper, där barnen får praktisera omsorgsfulla roller (Madsen 2006:247-248). Under musikverksamheten fick barnen ibland uppgifter som att dela ut instrument till de äldre och samla in dem tillbaka. En av de gångerna när vi sjöng ”Dansa min docka” stod barnen i ring vänt mot de äldre så att de dansade i par med den äldre som satt.

En sak som Kurki nämner i planering av projekt med sociokulturell verksamhet är att det krävs noggrann planering av resurser tidtabell och plats av verksamheten (Kurki 2000:122-123). Här anser vi att vi kunde varit tydligare i kommunikationen med personalen både från Snicknäs daghem och Tenala servicehem. Det skulle ha varit bra om vi skulle ha haft ett gemensamt möte med personalen där vi skulle ha gått igenom vår verksamhet och vilka roller alla skulle ha. Bristerna i vår verksamhet var att vi inte fick personalen engagerad på den första träffen, för vi skulle ha behövt stöd med bråkiga barn och danssällskap till de äldre. På mötet skulle det också ha kunnat diskuteras gruppdynamiken, problem, styrkor och saker som man måste beakta.

För att inspirera andra är det viktigt att man själv är inspirerad. Kurki menar att det är en viktig faktor hos inspiratörer (Kurki 2000: 80-81). Vi kände oss mycket inspirerade inför det här projektet och eftersom Monica Henriksson även kände inspiration inför de här musikstunderna passade hon bra som inspiratör i vårt projekt. Då vi alla tre diskuterade hade vi gemensamt att vi alla vill arbeta med glädje och skapa mera liv. Som inspiratör skall man kunna ”leda” grupper utan att ”leda”, och i den sociokulturella inspiratörens kärna ligger spontanitet, sensitivitet i uttrycksförmågan, frihet och kreativitet. (Kurki 2000:83) Under musikverksamheten krävdes av oss inspiratörer att växla mellan att leda och vara aktiva deltagare. I verksamheten var vi alla flexibla med att hjälpa till där det behövdes och sensitiva i situationen för att veta vad som skall och behöver hända. Det är viktigt att lita på klienters självförmåga till att själv lösa problem och utvecklas framåt. Och det är viktigt som inspiratör att utgå från klienters behov. Och inom

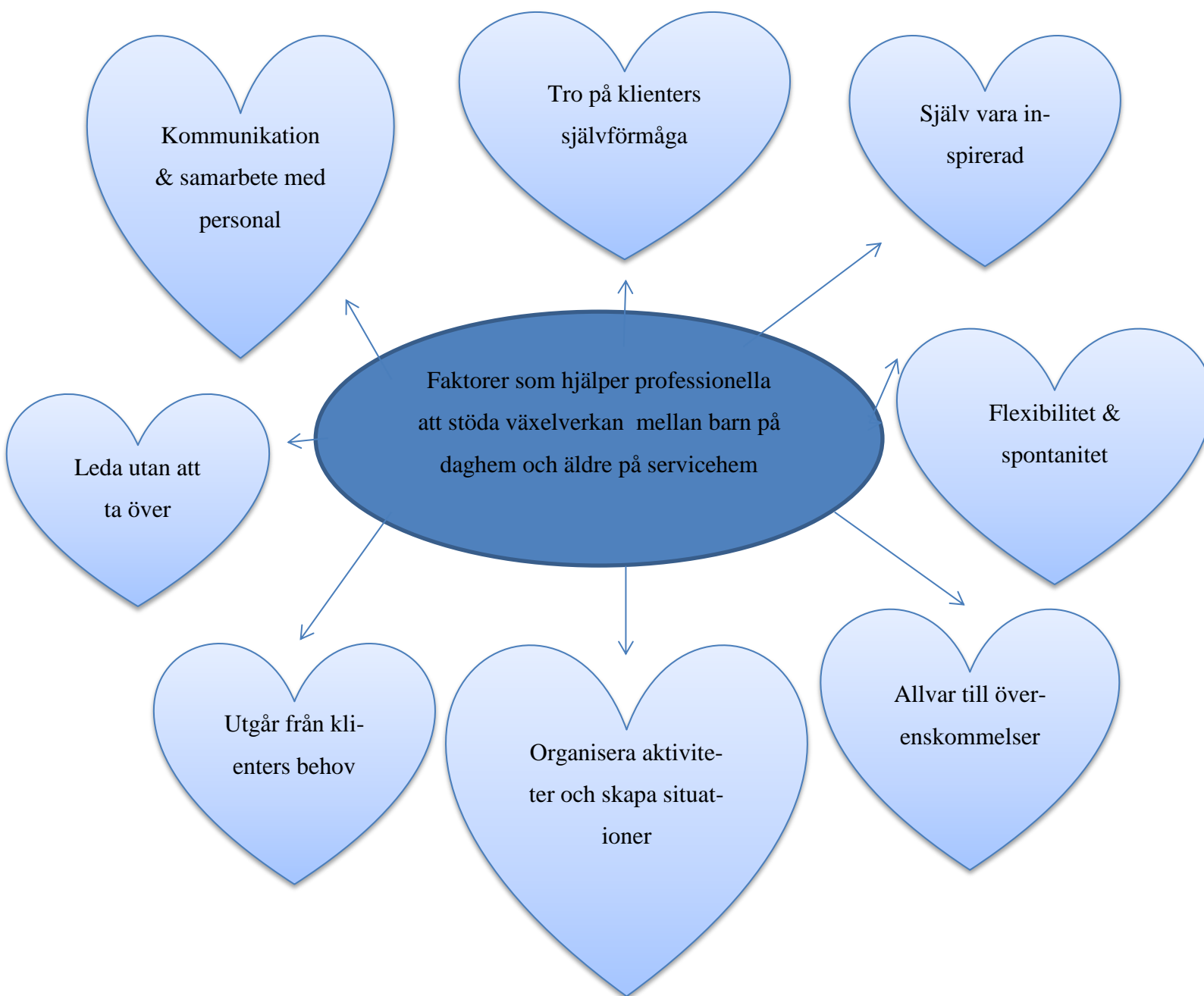
verksamheten litade vi på barnen och de äldre att de kunde musicera. Exempelvis fick en av de äldre Monicas gitarr i famnen efter att vi visste att han hade spelat tidigare och det ledde till att han spelade en sång under den tredje träffen. Som inspiratör skall man organisera aktiviteter och skapa rörelser och ha en allvarlig attityd till överenskommelser (Kurki 2000:19). Vi har organiserat träffarna och vi har observerat att det har skapat mycket rörelser bland både barnen och de äldre. Alla överenskommelser med tider och datum har hållit.

Enligt tidigare forskning har bland de största utmaningarna varit tidsbrist och det har även vi märkt. Kontinuerlig kontakt skulle säkert öka delaktighet och gemenskap mellan generationerna. Vi märkte en förbättring redan efter den tredje träffen då barnen och de äldre kände varandra bättre och visste programmet. Skulle projektet fortsätta skulle växelverkan mellan barnen och de äldre bli mer hållbar. Enligt den tidigare forskningen *"Children's perceptions of elderly before and after a school-based intergenerational program"* (Bales et.al 2000) visade resultaten att fortlöpande och längre kontakt ger bättre resultat i främjande av positiva attityder och förhållande mellan barn och äldre. Enligt den tidigare forskningen *Changes in attitudes among children and elderly adults in intergenerational group work* (Pinquart et.al. 2000) poängteras det att det behövs långvarigt samarbete för att uppnå långvariga förändringar. Kortvariga förändringar är lättare att uppnå än långvariga förändringar.

5.2 Sammanfattning av analysen

Baserat på tidigare forskning, teori och den verksamhet som vi har hållit på Tenala servicehem tillsammans med Snicknäs daghems barn har vi kommit fram till att sociokulturell inspiration är ypperlig för att öka växelverkan mellan daghem och äldreomsorgen. Här i bilden visar vi faktorer som hjälper professionella att stöda växelverkan mellan barn på daghem och äldre på servicehem inom ramarna för sociokulturell inspiration.

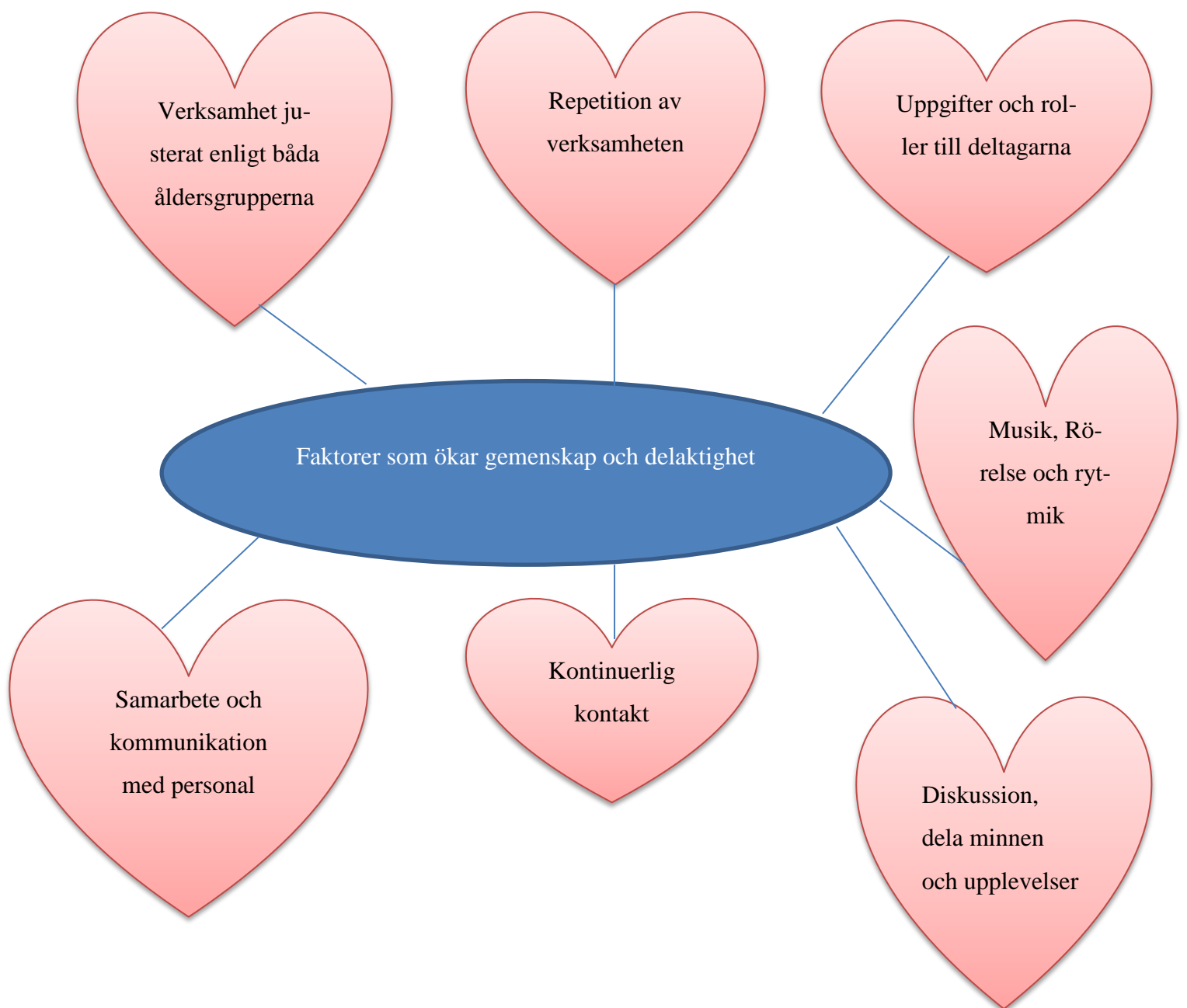
Figur 3 Faktorer som hjälper professionella att stöda växelverkan mellan barn på daghem och äldre på servicehem

Vi har kommit fram till att musikverksamhet som kreativ metod passar bra till att öka delaktighet och gemenskap mellan barn och äldre. Musikverksamheten som kreativ me-

tot valde vi eftersom den tidigare forskningar talade om musiken som den mest framgångsrika metod när man sammanför de olika generationerna. Baserat på teori, tidigare forskning och vår egen musikverksamhet har vi plockat fram faktorer som ökar delaktighet och gemenskap mellan barn och äldre i figur 4.

Figur 4 Faktorer inom musikverksamheten som ökar gemenskap och delaktighet mellan barn och äldre

6 DISKUSSION

I det här kapitlet kommer vi att diskutera examensarbetsprocessen och den slutliga produkten. Här tar vi upp aspekter som fungerade bra och vad som fungerade mindre bra. På det här viset granskar vi kritiskt vårt arbete. Slutligen diskuterar vi förslag till fortsatta studier och arbetslivsrelevans.

6.1 Processdiskussion

Det var enkelt att komma på vad vi ville göra som examensarbete. Det var viktigt för oss att det skulle vara ett upplyftande och glädjande arbete som skulle ge positiva känslor i samhället. Eftersom det finns brister i aktiviteter i åldringsvården så var valet enkelt att föra någonting positivt för de äldre i samhället. Vi kände oss ivriga och inspirerade för att påbörja projektet men vi hade massor av frågor och funderingar kring hur det skulle gå till. Men då vi påbörjade arbetet löste sig alla knutar en efter en. Vi upplevde under hela processens gång att vi har haft ett meningsfullt ämne som vi även fått bekräftelse på från vår omgivning, både från mediers intresse och deltagares och anhörigas respons. Utformandet av syfte och frågeställningar var lite knepigt i början, men efter några gånger av ändringar har vi hållit fast vid dem. Och våra frågeställningar kändes lätta att svara på i analysen.

De flesta av de tidigare forskningar var amerikanska eftersom det inte har forskats så mycket om ämnet i Finland, vi hittade bara en finsk. Det här kan man förhålla sig kritiskt till eftersom det skulle vara mer relevant att hitta nordiska och finska forskningar. I vår finska forskning nämndes det också att det inte är så mycket forskat om ämnet i Finland. Det kan ses som både positivt och negativt att de tidigare forskningar tar upp så otroligt många kreativa aktiviteter, men vi ansåg att det var berikande att läsa om hur olika aktiviteter kan användas i ett samarbete mellan generationer.

Eftersom vi har valt att skriva om både barn och äldre var det utmanande att begränsa sig i teorin. Det finns många teorier skrivna om både barn och äldre och det blev hemskt lätt för mycket. Och här var det viktigt för oss att verkligen plocka ut det som kändes mest relevant, vilket betyder att vi har tittat igenom mängder med böcker för att hitta

just det som passade vår synvinkel till arbetet. Vi har strävat efter att ha så nya och relevanta källor som möjligt men trots det så valde vi ändå att ta med Hämäläinen och Kurki 1997 och Olofson 1987 för att det som de skriver om ännu är aktuellt och relevant.

Utmanande under processen har varit att hålla kontakt med alla som varit involverade i projektet, då det varit frågan om så många människor. Det har betytt många samtal och e-post och det här har varit tidskrävande. Projektet har också krävt att vi gjort besök till olika enheter, för att presentera och informera om oss och projektet. Med god kontakt försäkrade vi att handboken kommer till nytta för de involverade. Vi tyckte också att besöken och kontakten gav oss en stark förankring till arbetslivet. Eftersom handboken är till för att inspirera liksinnande ville vi göra den så fin som möjligt. Vi märkte att kontakten och kommunikationen mellan alla involverade är extremt viktigt och här har vi rum för förbättring. Vi satt ner mycket tid nu redan till att informera och kommunicera med alla involverade, men vi anser att det skulle ha varit bra att diskutera mera med personalen.

Vi har många gånger konstaterat att det är utmanande att både hålla praktiskt verksamhet, skapa en produkt och göra den skriftliga delen av examensarbetet. Det har varit givande att hålla den praktiska verksamheten med barnen och de äldre, men vi ansåg att det skulle ha varit bra om vi skulle ha haft mera aktiviteter tillsammans under en längre tid än bara tre träffar. Vi har ändå upplevt att det har varit viktigt att ha alla dessa delar, för att det skall bli en bra helhet. Examensarbetsprocessen har vi märkt är som ett gott vin, desto mera det mognar ju bättre blir det.

Examensarbetsprocessen har som helhet varit mycket lärorik och inspirerande. Vi har lärt oss mycket om vad som krävs för att utföra projektarbete, samt om sociokulturell inspiration och kreativa arbetssätt. Vi har fått lära känna många nya människor och olika musikaktiviteter. Vi har fått kunskap om hur man med litet kan göra mycket, och med en positiv attityd kan man göra stora förändringar. Vi har skapat en djupare förståelse för examensarbetsprocessen som grupphandledning och pararbete. Valet att skriva examensarbete tillsammans har varit ett lyckat val då vi har upplevt ett stort stöd av

varandra. Vi har upplevt att vi har utvecklat en bättre självdisciplin och en bättre självkännedom samt fått bredare förståelse för barndagvården och äldreomsorgen.

6.2 Produktdiskussion

Handboken var en av de roligaste delarna gjorde under examensarbetsprocessen, eftersom barnen hade ritat så många fina teckningar och vi hade lyckats ta fina foton under verksamheten. Det var roligt för oss att se tillbaka på bilderna och minnas alla de lyckade stunderna. Då vi konstruerade handboken funderade vi mycket på vad vi ville inkludera för att få en inspirerande och informerande handbok. Den största utmaningen var att få en handbok som innehåller tillräckligt med information men skall ändå vara lättläst och tilltalande. En utmaning har också varit att vi ville använda foton i handboken var barnen och de äldres ansikten syntes. Det krävde mera arbete eftersom vi behövde underskrift av föräldrar, de äldre och deras anhöriga för att få lov att använda bilderna. Underskrifterna sökte vi efter att vi hållit verksamheten och gjort handboken. Handboksprocessen har varit lätt, då vi fått idéer och tankar av våra familjemedlemmar och vänner som följt med hela vår examensarbetsprocess.

6.3 Förslag till fortsatta studier

Vi hoppas att vår uppdragsgivare Raseborgs stad har sett vårt projekt som ett värdefullt arbete, och kommer ha nytta av handboken som vi har gjort. Vi skulle gärna se att verksamheten som vi har börjat på skulle fortsätta. Man skulle kunna vidareutveckla verksamheten med att hålla mera träffar med äldre och barn. Vi har använt oss av en kreativ metod, musik, men man skulle också kunna pröva på andra kreativa metoder som passar båda åldersgrupperna. Inom ramen för kreativa metoder finns det till exempel konst, drama, ordkonst och dans. Vi tycker att det skulle vara jätte intressant om man skulle vidareutveckla projektet och intervjua alla deltagare samt deras anhöriga för att se vilken förändring som sker.

7 PRESENTATION AV HANDBOKEN

I det här kapitlet kommer vi att presentera vår slutprodukt som är handboken. I handboken beskriver vi kort vår verksamhet på Tenala servicehem och tanken bakom den. Vi har gjort ett kapitel om verksamhetens längd och gruppstorleken. I handboken finns ett kapitel om Alice Tegnér var vi beskriver hennes liv och sånger, eftersom hon var ett tema under vår verksamhet. Sedan beskriver vi också kreativa arbetssätt, hur de påverkar människan och vilka olika kreativa arbetssätt som man kan använda sig av. Där berättar vi också att vårt kreativa arbetssätt har varit musiken.

Några sånger är presenterade i handboken som vi har sjungit under vår verksamhet. Vi har tagit med ”Klappsången”, ”Ekorr’n satt i granen” och ”Dansa min docka”. I handboken finns det även ett kapitel om rytmik, vad rytmik är och hur det fungerade i vår verksamhet med barnen och de äldre. Det finns många bilder som demonstrerar hur man kan använda sig av olika verktyg som dukar och instrument för att finna rytmen.

I handboken finns en figur på saker man bör tänka på över faktorer som ökar gemenskap och delaktighet. I saker man bör tänka på har vi tagit upp sju stycken punkter som är viktiga. De sju punkterna är repetition av verksamhet, uppgifter och roller till deltagarna, musik, rörelse och rytmik. samarbete och kommunikation med personal, diskussion, dela minnen och upplevelser, kontinuerlig kontakt, verksamhet justerad enligt båda åldersgrupperna.

I handboken har vi också tagit med tankar kring verksamheten som att en mamma har sagt att hon är tacksam över att hennes son får träffa äldre, eftersom de inte finns äldre kvar i deras familj, och att några barn som har sagt att de inte vill att verksamheten skall sluta samt att en anhörig till en äldre har sagt att hans mamma har hittat musiken i äldre dagar.

KÄLLOR

Alice Tegnér sällskapet. Publicerad mars 2014. Tillgänglig:

<http://alicetegner.wordpress.com/> Hämtad 4.4.2014

Bales, Stephanie S. & Eklund, Susan, J. & Siffin, Catherine F. 2000, Children`s perceptions of elders before and after a school-based intergenerational program Tillgänglig:

[http://web.ebscohost.com.ezproxy.arcada.fi:2048/ehost/detail?vid=15&sid=aa2b7d11-78f3-41b1-867b-](http://web.ebscohost.com.ezproxy.arcada.fi:2048/ehost/detail?vid=15&sid=aa2b7d11-78f3-41b1-867b-01e8850db4ae%40sessionmgr114&hid=113&bdata=JnNpdGU9ZW9vc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=afh&AN=3889089)

[01e8850db4ae%40sessionmgr114&hid=113&bdata=JnNpdGU9ZW9vc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=afh&AN=3889089](http://web.ebscohost.com.ezproxy.arcada.fi:2048/ehost/detail?vid=15&sid=aa2b7d11-78f3-41b1-867b-01e8850db4ae%40sessionmgr114&hid=113&bdata=JnNpdGU9ZW9vc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=afh&AN=3889089) Hämtad 13.11.2014

Centralförbundet för barnskydd. 2013, Tillgänglig:

http://www.lskl.fi/en/central_union/what_we_do/children_s_rights_child_welfare_policy_and_international_child_welfare_work/un_convention_on_the_rights_of_the_child

Hämtad: 27.1.2014

Centralförbundet för de gamlas välfärd. 2012, *Psykososiaalinen ryhmätoiminta ikäihmisten yksinäisyyden lievittäjänä*. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy, 131 s.

Christakis, Nicholas & Fowler, James. 2010, *Connected mänskliga relationer och sociala nätverk och deras betydelse i våra liv*, Stockholm: Natur & Kultur, 364 s.

Eriksson, Lisbeth & Markström, Ann-Marie. 2000, *Den svårfångade socialpedagogiken*, Lund: Studentlitteratur, 236 s.

Fagius, Gunnel. 2007, *Barn och sång- om rösten, sångerna och vägen dit*. Pozkal: Studentlitteratur, 175 s.

Gustavsson, Anders. 2010, Vår tids socialpedagogik. I: M. Molin, A. Gustavsson & H-E. Hermansson, red., *Meningsskapande och delaktighet. Om vår tids socialpedagogik*, Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB, 261 s.

Holmes, Christine L. 2009, An intergenerational program with benefits Tillgänglig:

<http://web.ebscohost.com.ezproxy.arcada.fi:2048/ehost/detail?vid=22&sid=aa2b7d11-78f3-41b1-867b-01e8850db4ae%40sessionmgr114&hid=113&bdata=JnNpdGU9ZW9vc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=afh&AN=43596699> Hämtad 27.11.2014

Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena. 1997, *Sosiaalipedagogiikka*, Borgå: WSOY, 254 s.

Institutet för hälsa och välfärd . 2014, Barndagvård 2012. Tillgänglig:

http://www.thl.fi/sv_SE/web/sv/statistik/amne/barn_och_familjer/barndagvard Hämtad: 15.1.2014

Institutet för hälsa och välfärd. 2014, Institutionsvård och boendeservice inom socialvården 2012. Tillgänglig:

http://www.thl.fi/sv_SE/web/sv/statistik/amne/aldre/institutionsvard_och_boendeservice Hämtad: 16.1.2014

Jacobsen, Dag Ingvar. 2007, *Förståelse, beskrivning och förklaring – introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur, 316 s. 74

Johannesen, Nina & Sandvik, Ninni. 2009, *Små barns delaktighet och inflytande- några perspektiv*, Stockholm: Liber AB, 116 s.

Kurki, Leena. 2000, *Sosiokulttuurinen innostaminen: Muutoksen pedagogiikka*, Tammerfors: Vastapaino, 188 s.

Kurki, Leena. 2007, *Innostava vanhuus*, Helsinki: OY FINN LECTURA Ab, 163 s.

Molin, Martin. 2004, Delaktighet inom handikappområdet - en begreppsanalys. I: A. Gustavsson, red., *Delaktighetens språk*, Lund: Studentlitteratur, 229 s.

Nietosvuori, Leena. 2008, Luovat ja toiminnalliset menetelmät sosionomin työssä. Viinamäki, L. [red.] 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasian-tuntijajärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Tillgänglig: http://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/Hakutoimisto/Kev%C3%A4t_2011_NUKO/sote/Viinamaki_A_2_2008.pdf Hämtad: 19.1.2014

Pinquart, Martin & Wenzel, Silka & Sörensen, Silvia. 2000, Changes in attitudes among children and elderly in intergenerational group work Tillgänglig:

<http://web.ebscohost.com/ezproxy.arcada.fi:2048/ehost/detail?vid=3&sid=aa2b7d11-78f3-41b1-867b-01e8850db4ae%40sessionmgr114&hid=113&bdata=JnNpdGU9ZW hvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=afh&AN=3640307> Hämtad 13.11.2014

Plan för kommunal småbarnsfostran I Raseborg. 2010, Tillgänglig:
http://www.peda.net/veraja/raseborg/fs_ek/rasebo/planforsmabarnsfostran?language=en
Hämtad: 27.1.2014

Rickberg, Sofia. 2013, Vetenskapsrådet, Tillgänglig
<http://www.vr.se/etik/publikationerochriktlinjer.4.45a6e939122880e7d8e80001820.html>
Hämtat 07.01.2014

Roos, Charlotte. 2009, *Delaktighet inom äldreomsorgen- om att låta de äldre få behålla makten över sina liv*, Malmö: Holmbergs, 64 s.

Ruud, Even. 2002, *Varma ögonblick, om musik, hälsa och livskvalitet*, Södertälje: Fin-graf AB, 135 s.

Stenberg, Henrik. 2011, *Gemenskapens socialpsykologi*. Egypten: Sahara Printing, 242 s.

Still, Johanna. 2011, *Musikalisk lärandemiljö planerade musikaktiviteter med småbarn idaghem*, Åbo: Åbo Akademi Förlag, 320 s.

Social och hälsovårdsministeriet, *Alltid rätt ålder! Europeiskt temaår 2012 för aktivt åldrande och solidaritet mellan generationerna, Finland nationella verksamhetsplan 2011* Tillgänglig:
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=3320152&name=DLFE-17208.pdf Hämtat. 21.1.2014

Tegnér, Alice, Formgivning Rönningen, Mona. 1987, *Visor av Alice Tegnér* . Belgium: Bonniers Juniorförlag AB. 157 s.

Tilastokeskus. 2014, Raseborg 2013. Tillgänglig:
<http://tilastokeskus.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/710.html> Hämtad: 23.12.2013

Olofson, Inga. 1987, *Livskvalitet-förväntan-upplevelse-minne*, Helsingborg: LTs förlag, 59 s.

Uotila, Hanna. 2011, *Vanhuus ja yksinäisyys. Tutkimus iäkkäiden ihmisten yksinäisyyskokemuksista, niiden merkityksistä ja tulkinnoista*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, 130 s.

Ukkonen- Mikkola, Tuulikki. 2011, *Sukupolvien kohtaamisia lasten ja vanhusten yhteisessä palvelukeskuksessa*, Tampereen yliopisto, akateeminen väitöskirja, 181 s. Tillgänglig: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66723/978-951-44-8382-0.pdf?sequence=1> Hämtad: 12.12.

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina. 2003, *Toiminnallinen opinnäytetyö*, Jyväskylä: Tammi, 168 s.

Vilén, Marika, Leppämäki, Päivi. & Ekström, Leena. 2002, *Vuorovaikutuksellinen tutkiminen sosi-aali – ja terveysalalla*. Helsinki: WSOY. 359 s.

Weissenrieder, Elisabeth. 2008, *Skapandets kraft för kunskap och utveckling*. Tallinn: Runa förlag, 173 s.

Wikström, Märta. 2013, *Intervju om antalet dagvårdsplatser i Raseborg*. [muntl.]. 14.12.2013

Wijk, Helle. 2004, *Goda miljöer och aktiviteter för äldre*. Lund: Studentlitteratur, 241 s.

BILAGOR

BILAGA1. INFORMATIONS BREV TILL

INFORMATIONS BREV TILL

Informationsbrev till föräldrar på Snicknäs daghem och äldre samt deras anhöriga på Tenala servicehem

Vi är två socionom studerande från Yrkeshögskolan Arcada. Vi gör ett samarbete med Tenala servicehem och Snicknäs daghem som vårt examensarbete. Syftet med examensarbetet är att främja samarbetet mellan generationerna. Med att ordna aktiviteter tillsammans med barnen och de äldre på service hemmet, försöker vi minska distansen mellan dem.

Vi kommer att ordna tre träffar med olika aktiviteter på servicehemmet. Under de gångerna kommer vi att ha musik och samvaro. Monica Henriksson (Musiklekslärare) kommer också att delta i verksamheten. Under träffarna kommer vi att ta fotografera, men deltagarnas ansikten kommer inte att synas. Examensarbetet kommer att utmynna i en handbok för personalen.

Med vänliga hälsningar

Studerande

Michaela Lindholm & Jenny Johansson

Tel. 040 7074941

jenny.johansson@arcada.fi

michaela.lindholm@arcada.fi

Handledande Lärare

Ingmar Sigfrids

Tel. 0207699548

ingmar.sigfrids@arcada.fi

BILAGA 2. ANSÖKAN OM FORSNINGSLOV

ANSÖKAN OM FORSKNINGSLOV

Till Dagvårdschef Märta Wikström och Äldreomsorgschef Kirsi Ala-Jaakkola

Vi heter Michaela Lindholm och Jenny Johansson och vi studerar till socionom YH vid Yrkeshögskolan Arcada. För tillfället skriver vi vårt examensarbete om växelverkan mellan barn och äldre.

Syftet med vårt examensarbete är att främja samarbetet mellan dagvården och äldreomsorgen för att föra generationerna närmare varandra. Vi vill ordna tre träffar på servicehemmet i Tenala med Snicknäs daghem, under vilka vi leder kreativa aktiviteter tillsammans med barnen och de äldre. Vi kommer att skapa en handbok som består av bilder och instruktioner. För att dokumentera den kreativa processen kommer vi att fotografera under de tre träffarna. På bilderna kommer deltagarnas ansikten inte att synas.

Vi anholder om lov för att genomföra vårt projekt på Tenala servicehem och Snicknäs daghem. Materialet till examensarbetet kommer att samlas in under februari - mars 2014.

Examensarbetet följer de forskningsetiska principerna och alla deltagares konfidentialitet kommer att skyddas genom hela arbetet. Vid frågor gällande examensarbetet kan man kontakta oss eller vår handledare Ingmar Sigfrids.

Med vänliga hälsningar

Studerande

Michaela Lindholm & Jenny Johansson

Tel. 040 7074941

jenny.johansson@arcada.fi

michaela.lindholm@arcada.fi

Handledande Lärare

Ingmar Sigfrids

Tel. 0207699548

ingmar.sigfrids@arcada.fi

Jag beviljar forskningslov åt Michaela Lindholm och Jenny Johansson

---

Ort och datum

Underskrift och namnförtydligande

BILAGA 3. LOV ATT ANVÄNDA BILD

LOV ATT ANVÄNDA TECKNINGAR OCH BILDER

Till föräldrar på Snicknäs daghem och de äldre Tenala servicehem

Under vårt samarbete med Snicknäs daghem och Tenala servicehem som hölls i mars 2014 togs bilder på verksamheten som barnen och de äldre gjorde. Verksamheten kommer att utmytna i en handbok för personal och liksinnade. För att få en så inspirerad handbok som möjligt skulle vi vilja använda bilder var deltagares ansikten syns, samt teckningar som barnen producerat.

Med vänliga hälsningar

Studerande

Michaela Lindholm & Jenny Johansson

Tel. 040 7074941

jenny.johansson@arcada.fi

michaela.lindholm@arcada.fi

Handledande Lärare

Ingmar Sigfrids

Tel. 0207699548

ingmar.sigfrids@arcada.fi

Jag har ingenting emot att de föreslagna teckningarna och bilderna används i Michaela Lindholms och Jenny Johanssons handbok.

Ort och datum

Underskrift och namnförtydligande

BILAGA 4. HANDBOKEN

EN HANDBOK

Gemenskap och delaktighet mellan generationerna
Michaela Lindholm och Jenny Johansson

Skribenter

Jenny Johansson   Socionomstuderande

Michaela Lindholm   Socionomstuderande

Foton

Jenny Johansson

Illustrering

Ritade av barnen på Snicknäs daghem med temat äldre

Samarbetspartner

Monica Henriksson   Musiklekskolelärare

Raseborgsstad

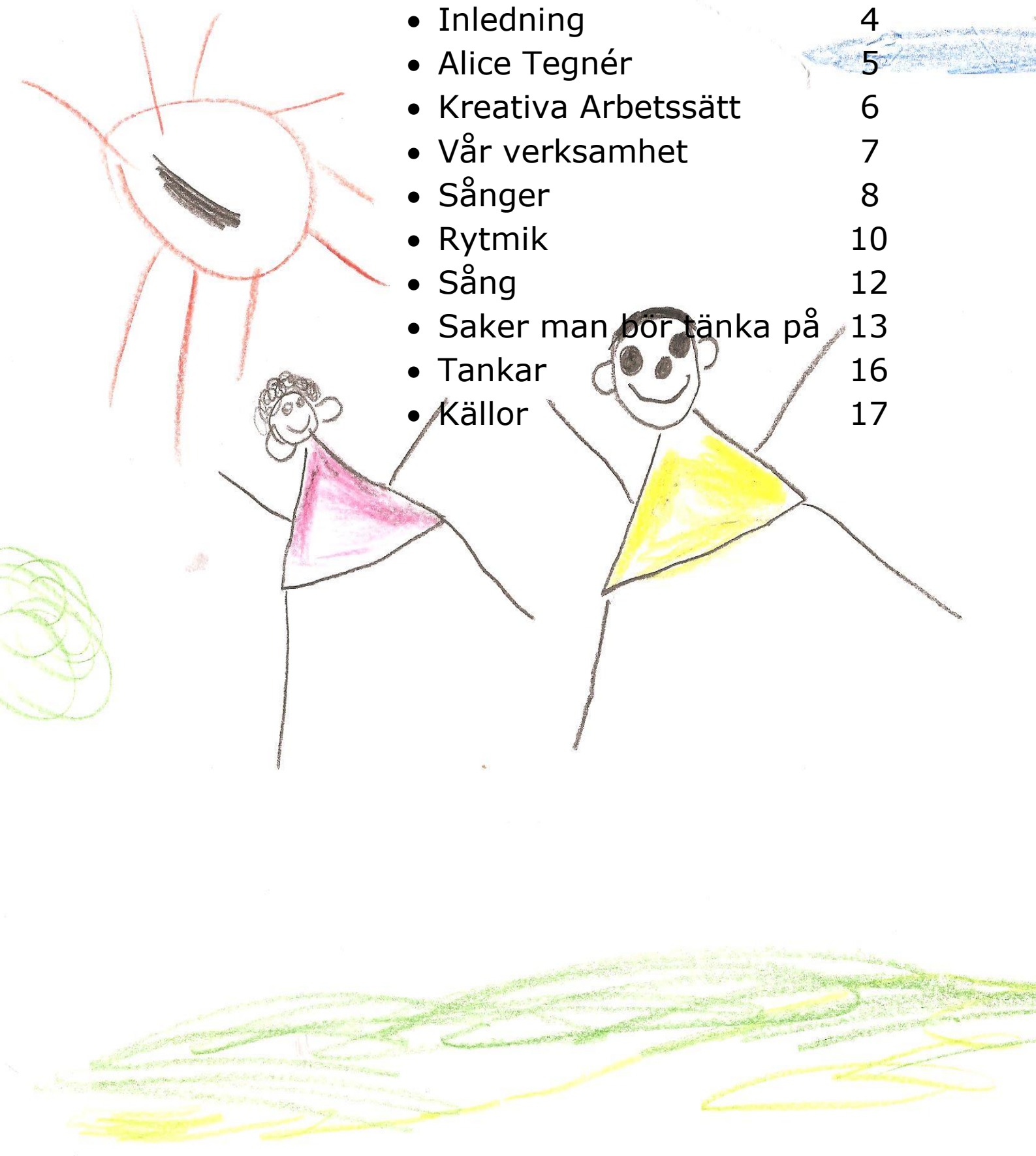
Snicknäs daghem och Tenala servicehem

Innehåll

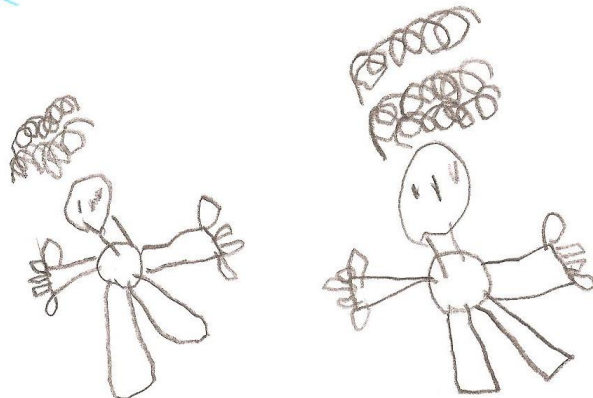
• Förord	3
• Inledning	4
• Alice Tegnér	5
• Kreativa Arbetssätt	6
• Vår verksamhet	7
• Sånger	8
• Rytmik	10
• Sång	12
• Saker man bör tänka på	13
• Tankar	16
• Källor	17

Förord

Den här handboken är en del av vårt examensarbete "Delaktighet och gemenskap mellan generationerna - kreativa arbetssätt som metod. En handbok" (Lindholm & Johansson 2014) Handboken är en slutprodukt av vårt examensarbete. Vi har tillsammans med musiklekskolelärare Monica Henriksson planerat och lett gemensam musikverksamhet för Tenala servicehem och Snicknäs daghem. Tanken bakom verksamheten var att föra de två generationerna närmare varandra och på samma gång skapa mera glädje i både de äldres och barnens vardag. Verksamheten gick ut på att vi tre gånger sjöng, dansade och spelade tillsammans med barnen och de äldre. Alice Tegnér's sånger var temat under träffarna, eftersom hennes sånger är kända för både barnen och de äldre. Projektet var lyckat och vi hoppas kunna inspirera andra att fortsätta.

**Tack till Snicknäs daghem, Tenala servicehem
och Monica Henriksson**

Inledning

Vi har skapat den här handboken till hjälp för:

- Liknande projekt som stöder barn och äldre
- Personal inom dagvård och äldreomsorg
- Alla andra som har kontakt med barn och äldre

Här kommer tips och idéer till liknande projekt!

Alice Tegnér

Alice Tegnér föddes år 1864 i Karlshamn Sverige och var en människa som älskade musik och aktiviteter. Hon ansåg att sången hade en förenande funktion mellan individer och hon verkade i den här andan ända till sin död år 1943. Hon var en pionjär inom barnsångens område. Alice Tegnér's sånger är en odödlig sångskatt och de sjungs ännu idag. Alice Tegnér's första sånghäfte "Sjung med oss mamma" utkom julen 1892. Allt som allt kom hon ut med nio stycken upplagor av "Sjung med oss mamma" och de flesta kom ut på 1890-talet. Hennes kända barnvisor är bland annat Bä bä vita lamm, Mors lilla Olle, Dansa min docka och Ekorren satt i granen.

Kreativa arbetssätt

Kreativa arbetssätt är bland annat visuella uttryck, musik, dans, drama, ordkonst och kreativt skrivande. Kreativa arbetssätt är till för att söka nytt i vardagen, som gruppaktivitet stärker den gemenskap och delaktighet i den skapande processen då man skapar tillsammans. Kreativa arbetssätt svarar på människors olika behov och har många olika välbefinnande och hälsofrämjande effekter på människor. Musik är ett kreativt arbetssätt som är till för alla, människor som musicerar tillsammans blir synliga för varandra och blir sammanknutna genom ömsesidig kontakt.

Människor blir till genom mänskliga gemenskaper och det är gemenskapen som befriar människan – Afrikanskt ordspråk

Vår verksamhet

Här kommer kort information från vår verksamhet på Tenala servicehem tillsammans med Snicknäs daghem.

Gruppstorlek:

- Barn 10-12 stycken, 5 åringar
- Äldre 15-20 stycken, 60-95 åringar

Verksamhet:

- Tre stycken träffar under en månad
- Träffarna varade i 30-45 minuter

Våra träffar började alltid med

Klapp-sången

Text: Gudrun Cederqvist

Hej hej på dej, hej hej på dej, jag
kan *klappa händer* hela da'n

Hej hej på dej, hej hej på dej, jag
kan *klappa händer* hela da'n

Den här sången kan man sjunga med flera verser
och byta ut *Klappa händer* mot:

Klappa magen, klappa knäna, klappa fötterna, klappa huvudet, hoppa
hoppa

Ekorr´n satt i granen

Text: Alice Tegnér

Ekorr`n satt i granen,
Skulle skala kottar,
Fick han höra barnen,
Då fick han så bråttom.
Hoppa`han på tallegren,
Stötte han sitt lilla ben
Och den långa ludna svansen.

Det här är en sång
som många känner
igen och kan
sjunga med i. Det
uppstod en lång
diskussion om hur
den sjungs nu,
barnen kunde be-
rätta sin version
och de äldre sin.

Rytmik

Rytmen är musikens ursprung. Idag definieras rytmik som personlig erfarenhet av lek med rörelse och musik där man tränar och utvecklar sin musikaliska förmåga. Rytmiken handlar om det tidsmässiga i musiken som tempo och takt.

Här nedanför övade vi rytmer med dukar. Alla fick varsin duk och sedan "viftade" vi med den i takt med musiken. Dukövningen fungerade bra eftersom alla kunde vara delaktiga på sitt egna sätt.

En rytmövning kan man
också göra med maracasser

Barnen
hjälper till
att dela ut
och samla
maracasser.

Dansa min docka

Text: Alice Tegnér

Dansa, min docka, medan
du är unger,

När du blir gammal, blir du
så tung,

Dansa min docka, medan
du är unger,

När du blir gammal, Så blir
du så tung

Saker man bör tänka på

1. Repetition av
verksamheten

2. Uppgifter och
roller till deltagarna

3. Musik,
Rörelse och
utmiljö

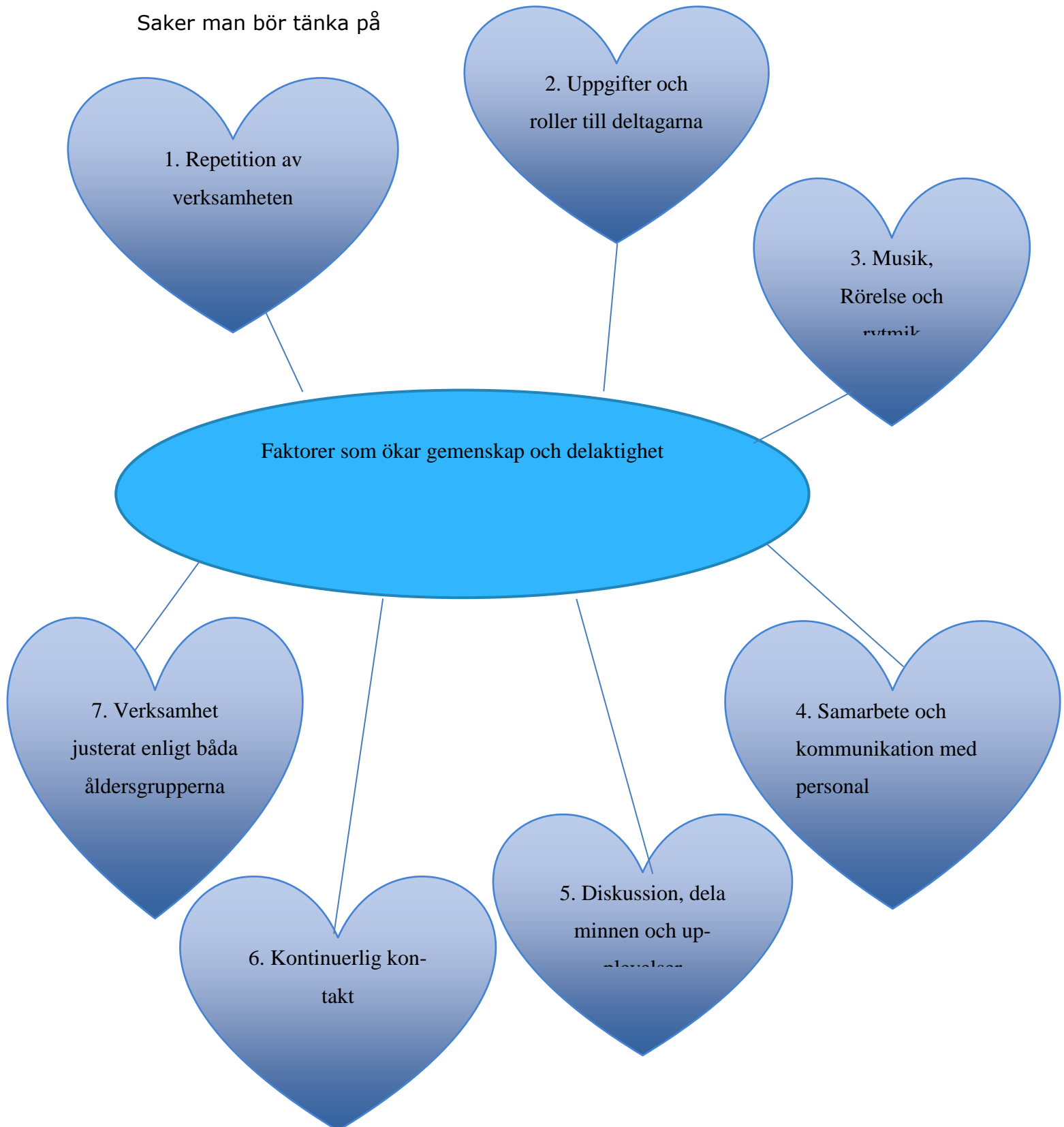
Faktorer som ökar gemenskap och delaktighet

4. Samarbete och
kommunikation med
personal

5. Diskussion, dela
minnen och up-
plevelsen

6. Kontinuerlig kon-
takt

7. Verksamhet
justerat enligt båda
åldersgrupperna

Här kommer en beskrivning över saker man bör tänka på:

1. **Repetition av verksamheten.** Det är bra att följa samma program flera gånger eftersom det är lättare att hänga med och skapar trygghet.
2. **Uppgifter och roller till deltagarna.** När alla får en uppgift t.ex. barnen hjälper till och de äldre får den direkta kontakten med barnen ökar gemenskapen.
3. **Musik, rörelse och rytmik.** Här kan man också använda andra kreativa metoder som t.ex. konst, drama, dockteater eller spela spel. Det är enbart fantasin som är ett hinder.
4. **Samarbete och kommunikation med personal.** VIKTIGT att alla som är involverade i verksamheten kan vara med och hjälpa till så att det blir så bra som möjligt.
5. **Diskussion, dela minnen och upplevelser.** Det är bra att spara tid till diskussion där barnen och de äldre kan dela med sig om t.ex. väderleken ute, hur sånger skall sjungas, vårtecken.
6. **Kontinuerlig kontakt.** Desto mer barnen och de äldre träffar varandra och att kontakten får ske under en längre period desto bättre.

7. **Verksamhet justerad enligt båda åldersgrupperna.** Temat kring verksamheten skall vara så att det tilltalar båda åldersgrupperna.

TANKAR

"Mamma har hittat musiken i äldre dar, då hon blivit dement. Roligt att här finns musikverksamhet"

Anhörig till en av de äldre

"Vi vill inte att det skall sluta"

Några av barnen

"Jag har inte själv längre äldre i familjen. Tacksam över att min son har möjlighet att få träffa äldre personer"

Mamma till ett av barnen

Källor

Tegnér, Alice, Formgivning Rönningen, Mona. 1987, Visor av Alice Tegnér . Belgium: Bonniers Juniorförlag AB. 157 s.

Gren, Katarina & Nilsson, Birger. 2008, *Lekvisor för smått folk*, Kristianstad, Förlaget Lutfisken AB. 64 s

Weissenrieder, Elisabeth. 2008, Skapandets kraft för kunskap och utveckling. Tallinn: Runa förlag, 173 s. (48 s.)

Nietosvuori, Leena. 2008, Luovat ja toiminnalliset menetelmät sosionomin työssä. Viinämä-ki, L. [red.] 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Tillgänglig: http://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/Hakutoimis-to/Kev%C3%A4t_2011_NUKO/sote/Viinamaki_A_2_2008.pdf Hämtad: 19.1.2014

Alice Tegnér sällskapet. Publicerad mars 2014. Tillgänglig: <http://alicetegner.wordpress.com/> Hämtad 4.4.2014

För mera information:

Lindholm, Michaela & Johansson, Jenny. 2014, *Gemenskap och delaktighet mellan generationerna-Kreativa arbetssätt som metod. En handbok*

BILAGA 4. ARTIKEL I TIDNINGEN VÄSTRA NYLAND

"Vilket liv det är i dem"

● Bä, bä vita lamm. Alice Tegnér's sångskatt förenar ung och gammal. I Tenala firar man hennes 150-årsdag med buller och bång.

RASEBORG – Nämen titta vilken gammal gäbbe som kommer där.

Spontaniteten är stor när femårsgruppen från Snicknäs daghem tågar in för att ha en unik sångstund tillsammans med de äldre på Tenala servicehem.

Hur ska det här sluta? kanske någon tänker. Men det slutar bra. Efter en inspirerande halvtimme fylld av sång och dans i Alice Tegnér's anda kan också musiklekskol-läraren Monica Henriksson pusta ut. Hon är märkbart berörd. Det är den här typen av förenande möten mellan generationer som hon vurmar för. Den förenande länken utgör den här gången en gemensam sångskatt.

Dolly och Tage

– Alice Tegnér heter damen som gett oss alla kära barnsånger. Den här veckan skulle hon ha fyllt hundra-femtio år om hon fått leva.

De gamla lyssnar lite undrande. Det är först när de livliga barnen klämmer i med sången *Bä, bä vita lamm* som de lyser upp. Några gör trevande försök att sjunga med. Försiktiga leenden börjar sprida sig i salen.

Det är dags för namnstafetten. Barnen sjunger sina namn. Sedan är det dags för de äldre. Dolly, Signe, Cecilia, Tage.

– Men var är Snicknäs? Var bor egentligen alla det här barnen då, undrar en av dem.

Dansa min docka

Sångstunden förvandlas snart till en dansstund.

– Jag är ingen dansare, säger en farbror diplomatiskt.

– Och jag hålls inte på benen, inte ens med hjälp, säger en av damerna. Men det går bra att dansa när man

Om Alice Tegnér

● Den främsta svenska skaparen av barnvisor (född 12 mars 1864, död 1943 på Djursholm).

● Som nittonåring och nyutbildad lärare anlände Alice Tegnér till Savolax som guvernör. Hon var en oerhört smart, produktiv men också en anspråkslös kvinna. Under det år hon bodde i Finland lärde hon sig även finska och ryska.

● Förutom barnsånger skrev hon även körmusik, romanser, violinsonater och pianostycken. Hon tonsatte många texter av Topelius.

● Bland de kända barnvisorna finns: Baka kaka, Dansa min docka, Bä, bä vita lamm, Blåsippor, Majas visa, Videvisan.

sitter också, säger Monica Henriksson och visar hur det kan gå till. Fler och fler hakar på, och snart går en försiktig gungning genom salen där rullstolarna står i rad.

Tage Schönberg är snart på benen och träder in i ringen tillsammans med barnen. Sakta går den runt, tempot anpassas.

"Dansa min docka medan du är unger, när du blir gammal blir du så tunga".

Men en halvtimme går snabbt. Snart är det roliga slut.

– Ja nu är de ändå så pigga de här barnen. Vilket liv det är i dem, säger en dam.

– Vi kommer på nytt på måndag, då blir det vårsånger, säger Henriksson.

Slaginstrumenten samlas in igen. Vardagen tar vid. Men Tage Schönberg vill byta några ord med besökarna.

– Det finns inte så mycket att arbeta med på det här stället. På andra ställen har man fått laga fågelholkar. Bottnen upp och fyra spikar. Så går det till.

Väldigt roligt

Dolly Stenman var en av dem som

Sagt

Alice Tegnér är ett stort kulturarv som vi ska värna om.

MONICA HENRIKSSON

deltog med stor entusiasm i alla sånger. Orden kom som rinnande vatten. Det är bara den nästsista meningen i Ekor'n satt i gränen som skiljer sig från den hon är van att sjunga.

– Jag kunde alla sånger. Det var väldigt roligt och inte alls störande med alla livliga barn. Jag har sjungit många körer, både damkören och kyrkokören, säger hon.

Daghemsbarnen tågar ut. Tystnaden lägger sig igen. Av personalen syntes bara sporadiska spår under själva sång- och musikstunden.

Bakom den korta stunden ligger många timmar av arbete. För Monica Henriksson är konstellationen med riktigt småbarn och gamla människor en relativt oprövad variant. Hon har satt ner mycket arbete och tid på förberedelserna.

En pionjärdam

Alice Tegnér som i år jubilerar 150 år är en kär dam som följer oss från vaggan till graven, även om vi inte alltid tänker på det. Mors lilla Olle, En sockerbagare. Listan kan göras lång.

– Alice Tegnér är ett stort kulturarv som vi ska värna om. Hon är en pionjär inom barnsången och är den sångskatt vi alla bär med oss, säger Monica Henriksson.

Men kommer den gamla damen att överleva?

– Jag tror det. Det är mer osäkert med många nyskrivna sånger. Föräldrarna vill ge sångskatten vidare

till sina barn. Till och med treåringar bär sångerna med sig när de kommer till mig i musiklekis.

Vad är det som gör att hennes sånger överlevt?

– Det har jag också funderat mycket på men har inte hittat något entydigt svar. De är melodiösa. Bä bä vita lamm, har en rar text, men melodin är faktiskt inte alls lätt. Kanske hela hennes västen genomströmmar sångerna.

Monica Henriksson drömmer om att åka till Kungliga biblioteket där originalmaterialet ligger förvarat bakom lås och bom. Tänk att få botanisera där och kanske upp-

täcka små pianostycken eller ren sånger som ännu inte nått den bredd allmänheten.

– Jag har gått med i Alice Tegnér sällskapet. Där blev de mycket glada. Jag är säkert den enda medlemmen de har från Finland, säger Monica Henriksson.

Camilla Lindberg

050 5915 434
camilla.lindberg@vastranyland.fi

Alice Tegnér - en 150-åring kliver in

Musikskoleläraren Monica Henriksson är den drivande kraften bakom många av vårens evenemang med Alice Tegnér-tema. Söndagen den 23 mars firar musikskolebarnen Alice Tegnér med kaffe- och saftkalas. De blir två stora kalas med sång och musik. Söndagen den 30 mars blickar 17 blir det konsert i Sigtuna Snårsalen

med Musikinstitutet Raseborgs alla körer, musikskolebarn och Inga stråkar. Antti Soininen har gjort arrangemang för kör och stråkar. Det blir också lite sång. På programmet finns enbart Alice Tegnér-sånger, kända och mindre kända. Också instrumentlära vid Musikinstitutet Raseborg har Alice Tegnér-sånger på repertoaren, vilket kommer att märkas i konserterna. Måndagen den 31 mars blir det skolkonserter i Inga. Då ger secon-

dokören och Inga stråkar två konserter i skolor.

Under mars månad musicerar dagisbarn från Snicknäs tillsammans med invånarna på Tenala servicehem under tre tillfällen (se artikeln nedan). CAMILLA LINDBERG

BLÅSPOR. Alice Tegnér har skrivit flera av visorna som vi växt upp med. FOTO: LINA ENLUND

LIVETS FLÖDAR. Det är ovanligt livat på Tenala servicehem när dagisbarn från Snicknäs är på besök. FOTO: LINA ENLUND

ALICE TEGNÉR. Jenny Johansson visar upp en bild på en dam som fyller 150 den här veckan. FOTO: LINA ENLUND

Ett hem för unga och gamla

- Min dröm är att få öppna ett äldreboende och dagis i samma hus, säger Michaela Lindholm. Några små steg har redan tagits på vägen.

RASEBORG Tillsammans med studiekompsen Jenny Johansson arbetar Michaela Lindholm på ett projekt-baserat slutarbete inom ramarna för socionomstudierna vid Arcada. Orsaken till ämnet är att bägge sett ett behov av mer planerade aktiviteter på äldreboende i vårt land.

Deras slutstudier sammanföll även med det Europeiska temaåret för aktivt åldrande och solidaritet mellan generationerna som inföll 2012. Personligen har jag aldrig hört om temaåret. Det är också de studerandes erfarenhet. Året har inte varit så synligt det kunnat och borde ha varit.

Hitta glädjen

Monica Henriksson som har en erkänt bred erfarenhet av musikundervisning för små barn, kopplades snart in och resultatet blev ett projekt som tangerar Alice Tegnér's odödliga sångskatt. Det går kort och gott ut på att dagisbarn från Snicknäs daghem i Tenala musicerar och även dansar tillsammans med personer på Tenala servicehem under tre separata tillfällen.

- Det finns så många sociala problem och mycket ser mörkt ut när

man arbetar i dessa sammanhang. Det gäller att hitta glädjen, livet och skrattet, säger Jenny Johansson.

Begreppet sociokulturell inspiration kommer flera gånger fram under samtalet.

- Det handlar om att använda de färdigheter som finns. Med lite hjälp och små förändringar så kan man tillsammans skapa en stor förändring.

Svår snårskog

Men förändringsprocesser är inte alltid så lätta att genomföra som det ser ut på papper. När man tar del av den process som de studerande har bakom sig, kan man förvånas stort över den byråkratiska snårskog man är tvungen att plöja i genom för att få till stånd dessa i sig rätt enkla träffar mellan barn och äldre.

Det handlar om forskningslov av chefer, lov av föräldrar och ledande personer samt en massa andra aspekter man måste förhålla sig till och beakta. Det har ännu inte avskräckt de studerande att fortsätta på den väg de uppfattat som rätt. Ännu finns drömmen kvar om ett gemensamt hem där äldre och yngre kan samverka och verkligen leva.

Projektet som Michaela Lindholm och Jenny Johansson arbetar med är tänkt att utmynna i en praktiskt orienterad handbok som inspirationskälla för andra lika sinnade.

CAMILLA LINDBERG

